

Kouluviihtyvyydestä kouluhyvinvointiin

Case - Parkanon yhteiskoulu

Tampereen yliopisto
Kasvatustieteiden laitos
Pirjo Paloneva
Pro gradu –tutkielma
Kasvatustiede
Kesäkuu 2008

Tampereen yliopisto
Kasvatustieteiden laitos
PALONEVA, PIRJO: Kouluviihtyvyydestä kouluhyvinvointiin
Case - Parkanon yhteiskoulu
Pro gradu -tutkielma, 72 sivua, 10 liitesivua
Kasvatustiede
Kesäkuu 2008

TIIVISTELMÄ

Tässä pro gradu -tutkielmassa tutkittiin Parkanon yhteiskoulun yhdeksäsluokkalaisten kouluviihtyvyyttä vuosina 1996 ja 2003 lomakekyselynä. Vuonna 2008 suoritettiin internet-pohjainen koulun hyvinvointiprofiili kysely ja mitkä tekijät vaikuttavat koulussa viihtymiseen. Tavoitteena oli saada oppilaiden mielipiteitä siitä, miten kouluviihtyvyyttä ja koulun hyvinvointia voidaan parantaa.

Vuosina 1996 ja 2003 käytettiin kouluelämän laadun mittarina kansainvälisessä arvioinnissa Williamsin ja Battenin (1981) konstruoimaa ja Ainleyn muokkaamaa (1986, 1989) kyseilylomaketta. Kouluelämän laadun osa-alueita olivat yleinen kouluviihtyvyys, koulukielteisyys, menestymismahdollisuudet ja identiteetin ja statuksen kehittyminen koulussa. Lisäksi mitattiin opettajan ja oppilaan välistä suhdetta. Vuonna 2008 tehtiin koulun hyvinvointiprofiili internet-kysely, joka perustui Anne Konun kehrittelemään koulun hyvinvointimaliin. Hyvinvointi jaettiin neljään osa-alueeseen, mutta terveystilanosiota en käyttänyt tutkimuksessani. Tutkimukseen kuului koulun olosuhteet (having), sosiaaliset suhteet (loving) ja mahdollisuus itsensä toteuttamiseen (being). Tutkimuksen kohderyhmänä olivat kaikki Parkanon yhteiskoulun yhdeksäsluokkalaiset oppilaat.

Tutkimustulosten perusteella voidaan todeta, että oppilaat viihtyvät Parkanon yhteiskoulussa pääasiassa hyvin. Tutkimuksiin osallistuneet yhdeksäsluokkalaiset oppilaat vuosina 1996, 2003 ja 2008 ovat edustaneet hyvin tutkimusaineistoa, koska vastausprosentit ovat olleet korkeita. Aineistot vuosilta 1996 ja 2003 on analysoitu SPSS-tilasto-ohjelmalla ja vuoden 2008 aineistosta on saatu tuloksia suoraan koulun hyvinvointiprofiilivastauksista. Osaan vastauksista olen kehitellyt omia taulukoita. Avoimia vastauksia olen analysoinut erikseen. Parhaimmat tulokset tulivat osiosta koulun sosiaaliset suhteet. Huomattavin muutos tutkimustuloksissa on poikien osalta, joka osoittaa, että myös pojat kokevat sosiaaliset suhteet tärkeiksi. Verrattaessa koko maan tuloksiin ei suuria eroja ole, vaan Parkanon yhteiskoulun oppilaat pitävät kouluun hyvänä kouluna opiskella.

Tutkimustuloksia voidaan hyödyntää Parkanon yhteiskoulun kouluviihtyvyyden ja kouluhyvinvointi osa-alueiden parantamiseksi.

Avainsanat: kouluviihtyvyys, kouluhyvinvointi, sosiaaliset suhteet, koulu, yhteisöllisyys

SISÄLLYS

1 JOHDANTO.....	5
2 KOULUHYVINVOINTI.....	7
3 AIKAISEMPIA TUTKIMUKSIA KOULUVIIHTYVYYDESTÄ.....	8
4 TUTKIMUKSEN KESKEISET KÄSITTEET, VIITEKEHYS JA TUTKIMUSONGELMAT	15
4.1 Kouluviihtyvyys	15
4.1.1 Koulun olosuhteet.....	19
4.1.2 Koulun sosiaaliset suhteet	20
4.1.3 Itsensä toteuttamisen mahdollisuudet.....	22
4.1.4 Terveystila.....	23
4.1.5 Oppilaan suhde opettajaan.....	23
4.2 Yhteisöllisyys	24
4.3 Tutkimusaiheen perustelut.....	25
4.4 Viitekehys.....	26
4.5 Tutkimusongelmat	27
5 TUTKIMUKSEN TOTEUTUS.....	28
5.1 Tutkimusympäristö.....	28
5.2 Tutkimuksen kohderyhmät	30
5.3 Aineiston keruu	31
5.4 Aineiston analyysimenetelmät.....	33
5.5 Tutkimuksen suorittaminen	33
5.6 Tutkimuksen luotettavuus	34
6 TULOKSET	36
6.1 Yleinen kouluviihtyvyys vuonna 1996.....	36
6.2 Yleinen kouluviihtyvyys vuonna 2003.....	38
6.3 Opettajien ja oppilaiden väliset suhteet vuonna 1996	40
6.4 Opettajien ja oppilaiden väliset suhteet 2003	42
6.5 Koulussa menestymisen mahdollisuuksia vuonna 1996	44
6.6 Koulussa menestymisen mahdollisuuksia vuonna 2003	46
6.7 Avoimien vastausten tarkastelua	48
6.7.1 Mikä koulussasi on parasta?.....	48

6.7.2 Mitä asioita tulisi erityisesti parantaa?	49
6.8 Koulun hyvinvointiprofiili itsensä toteuttamisen mahdollisuus koulussa 2008.....	50
6.9 Koulun hyvinvointiprofiili: koulun olosuhteet 2008	52
6.10 Koulun sosiaaliset suhteet vuonna 1996 ja 2003.....	53
6.11 Koulun hyvinvointiprofiili: koulun sosiaaliset suhteet 2008.....	55
7 TUTKIMUSTULOSTEN ANALYSOINTIA	58
8 TUTKIMUKSEN POHDINTA	62
LÄHTEET	67
LIITE 1.	73
LIITE 2.	77

1 JOHDANTO

Murrosikäinen nuori on tässä hetkessä eläjä, jonka mielipiteet ovat hyvinkin riippuvaisia sen hetkisestä mielialasta. Ilmapiiri niin koulussa kuin yleisesti vaikuttaa siihen, miten nuori suhtautuu ympäristöönsä, kouluun ja koulunkäyntiin. Yhteiskunnan nopea muuttuminen edellyttää kouluilta jatkuvaa ajan tasalla pysymistä ja opetusohjelmien tarkentamista. Erityisesti kansainvälistyminen tuo uusia vaatimuksia kouluopetukseen.

Tutkimukseni perustuu 12 vuoden ajanjaksoon, jona aikana kouluopetus ja oppimisympäristöt ovat muuttuneet. Kouluviihtyvyyden käsitteestä on siirrytty laajempaan määrittelyyn kouluhyvinvointiin. Kirjassa *Hyvä koulu* (Perkiö-Mäkelä – Nevala & Laine 2006, 11-27) Kari Uusikylä kirjoittaa siitä, miten hyvä koulu on kiireetön koulu, jossa ollaan ahkeria, mutta ei olla maanisen suorittamisen pakon alaisia. Koulun tärkein arvo on ihmisarvo. Jokainen oppilas on tärkeä, lisäksi hyvä oppimisympäristö antaa puitteet hyvän ja arvokkaan elämänsäilytyksen ja elämän kehittämisessä.

Suomalaiset koulut ovat turvallisia kouluja, vaikka vuonna 2007 tapahtunut Jokelan koulu-tragedia on muuttanut monien ihmisten mielipiteitä. Koulun aikuisten ja oppilaiden on ymmärrettävä, miten tärkeää on välittää toisistaan. Tämä tarkoittaa yhteisöllistä oppimista, jossa ihmiset yhteisvoimin arvioivat omaa toimintaansa ja saatujen kokemusten perusteella pyritään tekemään asiat entistä paremmin. Vaikeissa ongelmatilanteissa lapsia ei saa koskaan jättää yksin. Ongelmatilanteisiin kouluyhteisön on puututtava, olipa kyse sitten ihmisten välisistä konflikteista tai heikoista oppimistuloksista.

Pisa-tutkimuksissa Suomen koululaitos on menestynyt erinomaisesti mitattaessa koulusäilyvyyksiä (Brunell, Kupari, Leino, Linnakylä, Malin, Puhakka, Reinikainen, Sulkunen, Törnroos & Välijärvi. 2004). Kouluviihtyvyyden on todettu olevan heikko kansainvälisissä vertailututkimuksissa. Opetushallitus on perustanut kouluviihtyvyysohjelman pohtimaan kouluviihtyvyyden syitä ja raportti on luovutettu vuoden 2005 lopulla. (Kouluhyvinvointiohjelman muistio 2005:27.)

Viihtyvyys koostuu monesta asiasta, se ei tarkoita pelkkää hauskanpitoa. Koulussa täytyy olla haastetta. Yhteenkuuluvaisuuden tunne vie kouluyhteisöä eteenpäin. Viihtyvyyttä ei luoda pelkin normein, vaan ymmärryksellä ja aidolla yhteistyöllä.

Tutkimuksessani perehdyn kouluviihtyvyyteen ja kouluhyvinvointiin. Tutkimuksen tarkoitus on selvittää, kuinka Parkanon yhteiskoulun yhdeksäsluokkalaiset oppilaat viihtyvät koulussa ja mitkä tekijät vaikuttavat koulussa viihtymiseen. Toivon tutkimukseni auttavan Parkanon yhteiskoulun henkilökuntaa kehittämään kouluun eteenpäin.

2 KOULUHYVINVOINTI

Tämä tutkimus perustuu Anne Konun (2002) kehittelemään koulun hyvinvointimalliprofiiliin. Tässä mallissa koulun hyvinvointiprofiili tuottaa koulujen kehittämistyön sekä terveystiedon oppisisältöjen pohjaksi tietoa koko koulun (oppilaiden ja henkilöstön) hyvinvoinnista. Tässä tutkimuksessa tarkastelen osioita koulun olosuhteet, sosiaaliset suhteet ja mahdollisuudet itsensä toteuttamiseen. Terveystilaosion olen jättänyt analysoimatta.

Tietoja voidaan käyttää koulun kehittämisessä ja oppilashuoltotyössä, mutta myös uuden oppiaineen, terveystiedon, oppisisältöjen paikallisena ja ajankohtaisena lähtökohtana. Hyvinvointiprofiili voi toimia koulun itsearviointin kehittämisen hyvänä välineenä. (<http://www2.edu.fi/hyvinvointiprofiili/info.php?lang=fi>.)

Anne Konun väitöstutkimukseen kehitelty hyvinvointiprofiilimallin soveltuvuutta on testattu kouluterveyskyselyn (www.stakes.fi/kouluterveys) kysymyksillä. Malli on toiminut hyvin. Kysymyksiä on kehitelty edelleen, ja apuna on käytetty metodista työtä kouluterveyskyselyn aineistosta. Lisäksi muita koulukyselyitä (HBSC, Currie ym. 2000; Koulun työolopuntari, Savolainen ja Taskinen 1998). Kyselylomakkeita on kehitelty myös koulun henkilöstölle sekä luokkien 4-6 oppilaille. Lomakkeet on kehitetty ja testattu Pirkanmaan sairaanhoitopiirin Mielenterveystyön hankkeen Koulumiete-projektissa (www.pmh.info). Kyselylomake on liitteenä 2.

Hyvinvointi on määritelty Allardtin sosiologisen hyvinvointimallin pohjalta. Having, elintaso, joka sisältää tulot, asuminen, työllisyys, koulutus ja terveys. Loving, yhteisyyssuhteet eli paikallisyhteisyys, perheyhteisyys ja ystävyysyhteisyys. Being, itsensä toteuttamine eli arvonanto, status, korvaamattomuus, poliittiset resurssit ja vapaa-ajan toiminta. (Allardt 1974.) Ihmisen hyvinvointi toteutuu, kun hän on ravittu, rakastettu ja arvostettu. Hyvinvointi on tila, jossa inhimilliset tarpeet tyydyttyvät.

3 AIKAISEMPIA TUTKIMUKSIA KOULUVIIHTYVYYDESTÄ

Hannus-Gullmetsin tutkimus 1984 sekä Uusikylä ja Kansanen 1988 kouluviihtyvyydestutkimuksen tulokset ovat olleet yhdenmukaiset. Enemmistö oppilaista vastaa viihtyväänsä koulussa, kouluviihtyvyys vähenee mitä vanhemmaksi oppilas tulee ja tytöt viihtyvät paremmin kuin pojat. Mukavaksi koulun tekivät puolella oppilaista koulukaverit, neljänneksellä opettajat ja viidenneksellä oppiminen. Työtavoista tutkimuksessa oppilaat pitivät eniten opetuskeskustelusta, ryhmätyöstä ja opettajien kyselystä ja opettajan esityksistä. Vähiten suosittuja ovat yhteiset harjoitukset, oppilaiden esitykset ja yksilölliset työt. (Kääriäinen, Laaksonen ja Wiegand 1990, 34-37.)

WHO:n koululaistutkimus keväällä 2004 sai aikaan laajaa keskustelua suomalaisten nuorten kouluviihtyvyydestä, joka oli Euroopan huonoimmasta päästä. Tarja Tolonen toteaa Helsingin Sanomissa 15.7.2004, että tutkijat selittivät tällöin viihtymättömyyttä koulun tiukoilla aika-tila-poluilla, jotka jättävät liian vähän tilaa epäviralliselle vuorovaikutukselle.

Linnakylän (1993) tekemän tutkimuksen mukaan yleinen kouluviihtyvyys on parempi maaseutukouluissa ja pienissä kouluissa verrattuna kaupunkilaiskouluihin ja isoihin kouluihin. Kouluviihtyvyyden keskeisinä selittäjinä ovat olleet koulun sijainti ja koko sekä oppilaaseen liittyvät tekijät kuten ikä, sukupuoli, elämäntyyli, koulumenestys ja kodin sosio-ekonominen tilanne (Brunell 1993; Linnakylä 1993; Välijärvi ja Tuomi 1994; Liinamo ja Kannas 1995; Samdal ym. 1998; Simons-Morton ym. 1999). Ne oppilaat, jotka menestyvät koulussa, myös viihtyvät koulussa paremmin. Tämä pätee myös kansainvälisissä tutkimuksissa.

WHO:n koululaistutkimuksessa selvitettiin eri maiden 11 – 15 vuotiaiden oppilaiden yleistä kouluviihtyvyyttä lukuvuonna 1993 – 1994 kyselylomakkeen avulla. Tutkimus osoitti, että suomalaiset tytöt ja pojat viihtyivät koulussa huonommin verrattuna useisiin muihin maihin. Erityisesti pojat suhtautuivat koulunkäyntiin keskimääräistä kielteisemmin kansainvälisesti mitattuna. Myönteisemmin koulunkäyntiin suhtautuneita nuoria oli Grönlan-

nissa, Latviassa, Saksassa, Norjassa, Puolassa, Tanskassa, Kanadassa ja Ruotsissa. Vertailumaita yhdistävä tulos oli, että nuorin ikäryhmä piti koulunkäynnistä eniten. (Kannas & Välimaa & Liinamo & Tynjälä 1995, 133.)

Oppilaat arvioivat tutkimuksessa myös sitä, miten paljon opettaja rohkaisee oppilaita ilmaisemaan mielipiteitä oppitunnilla. Tällä haluttiin selvittää opettajan antamaa arkista tukea koulutyössä. Tulos osoitti, että maiden väliset erot olivat suuret. Kanadalaisista, israelilaisista, belgialaisista ranskankielisellä alueella, skotlantilaisista ja pohjoisirlantilaisista kaksi kolmasosaa nuorista arvioi opettajan rohkaisevan ilmaisemaan mielipiteitä. Suomalaisista vain runsas kolmannes yhtyi väitteeseen. Mielipiteen ilmaisun mahdollisuus oppitunnilla oli vähäisintä Venäjällä Pietarin alueella. (Kannas ym. 1995, 135 – 136.)

WHO:n koululaistutkimuksissa lähtökohtana on ollut, että ”viihtyisä ja myönteisesti veto-voimainen sekä oppilaiden tarpeita kunnioittava ja huomioon ottava koulu on myös fyysistä ja psyykkistä terveyttä edistävä koulu”. Vuoden 1995 tutkimuksissa on ristiriitaisia tuloksia, koska oppilaat viihtyivät koulussa, mutta oppitunnit olivat heistä tylsiä. Oppilaat arvostivat oppimista sinänsä ja oppivat mielestään paljon, mutta eivät arvostaneet saamaansa opetusta, pitivät oppitunteja pitkästyttävänä ja koulussa istumista ajan tuhlauksena. Lahdes (1997) on tarkastellut Saksan vastaavan tutkimuksen tuloksia ja tulokset ovat olleet yllättäviä. Euroopan kouluista saksalaiset pitivät koulua rasittavimpana ja siellä esiintyi eniten kiusaajia, samalla saksalaisissa kouluissa oli kaikista kivointa. (Lahdes 1997, 104–107.)

WHO:n koululaistutkimuksen tulosten perusteella yleiskuva kouluviihtyvyydestä riippuu siitä, minkä indikaattorin mukaisesti asiaa tarkastellaan. Peruskoulun oppilaista kaksi kolmasosaa piti koulunkäynnistä ainakin melko paljon. Tytöt viihtyivät paremmin kuin pojat ja nuoremmat oppilaat paremmin kuin vanhemmat. Nuorista keskimäärin 40 % yhtyi väitteeseen ”koulussa on kiva olla”. Vastaavasti kolmasosa oppilaista piti koulunkäyntiä tylsänä, ja saman verran oppilaista ei osannut ilmaista mielipidettään kouluviihtyvyyttä koskeviin väitteisiin. Tutkijat toteavat, että koulussa viihtyminen tai koulunkäynnistä pitäminen ei ehkä olekaan yksiselitteinen asia. Väitteiden muodosta riippuen mielipiteet kouluviihtyvyydestä saattavat kuvata nuoren yleistä suhtautumista (kysymys: ”mitä pidät koulunkäyn-

nistä?” tai suhtautumista nimenomaan omaan kouluun (väite: ”koulussamme on kiva olla”). (Liinamo & Kangas 1995, 110 – 111.)

Tutkimuksen mukaan suurin osa peruskoulun oppilaista piti koulunkäyntiä hyödyllisenä ja ilmoitti oppivansa paljon. Sen sijaan 40 % oppilaista arvioi, että oppitunnit olivat pitkästyttäviä ja että aika kului tunneilla hitaasti. Vanhemmat oppilaat olivat vähemmän motivoituneita koulunkäyntiin kuin nuoremmat. Tulosten perusteella asiaa voisi tulkita siten, että oppilaat arvostavat koulutusta mutta motivoituminen oppimiseen oman koulun työtapojen myötä näyttää heikolta. (Liinamo & Kangas 1995, 113 – 114.)

Kouluilmapiirin paranemisesta kertoo WHO:n koululaistutkimus myös oppilaiden arviot opettajista. Kaikkein kriittisimmässä iässä olevat 15-vuotiaat antavat aiempaa parempaa palautetta opettajista. 15-vuotiaista pojista 40 % ja tytöistä 39 % kokee koulun oikeudenmukaiseksi. Vuonna 1994 tällaisen arvion opettajille antoi vain 32 % pojista ja 24 % tytöistä. (Aamulehti 20.12.2002).

Annikki Savolaisen (2001) ”Koulu työpaikkana” – tutkimuksessa koulua tarkasteltiin työterveyshuollon näkökulmasta kaikkien siellä työskentelevien työpaikkana. Kyselymenetelmän avulla selvitettiin henkilöstön ja oppilaiden työoloja, työolojen kehittämistarpeita sekä hyvinvointia koulussa. Hyvinvointia tarkasteltiin tyytyväisyytenä ja oppilaiden osalta myös oireiluna. Työolojen ja hyvinvoinnin yhteyksiä lähestyttiin stressiteorian pohjalta.

Tutkimukseen osallistui 14 Tampereen suomenkielistä yläastetta. Kyselyyn vastasi 307 opettajaa, 1441 kahdeksannen luokan oppilasta ja 66 koulujen tukipalvelutyöntekijää. Opettajien vastausprosentti oli 62 % ja oppilaiden 92 %, kun taas tukipalveluhenkilöstö tavoitettiin (osaksi hallinnollisista syistä) huonosti, vastausprosentti vain 44 %. (Savolainen 2001, 8.)

Koululaisten vastaukset painoutuivat oppilaan ja opettajan vuorovaikutukseen ja opettajan toimintatapoihin. Oppilaat toivoivat paitsi innostuneempaa ja tehokkaampaa opetusta myös kannustusta ja asiallista neuvomista. Oppilaiden työn ja työyhteisön kehittämistarpeet oli-

vat samansuuntaisia kuin aikuisilla, he saattoivat ilmaista itseään jopa samanlaisin termein kuin opettajat. Oppilaiden vastaukset sisälsivät runsaasti parannusehdotuksia. Tutkimuksen mukaan 15-vuotias näyttää kykenevän melko hyvin arvioimaan kokonaisuutta ja ilmaisemaan itseään. (Savolainen 2001, 27.)

Anne Konu 2002 (6-7; 19–20; 44–46) on tutkinut väitöskirjassaan ”Oppilaiden hyvinvointi koulussa” Allardt’n sosiologisen hyvinvointimallin pohjalta. Hyvinvointi on jaettu neljään osa-alueeseen: koulun olosuhteet, sosiaaliset suhteet, itsensä toteuttamisen mahdollisuudet ja terveydentilaan. Olosuhteet sisältävät koulun fyysisen ympäristön, opetusjärjestelyt ja välitunnit sekä oppilaille tarjottavat palvelut, kuten kouluruokailun, terveydenhuollon, koulukuraattori- ja psykologipalvelut. Sosiaaliset suhteet sisältävät oppilaiden keskinäiset suhteet, opettaja-oppilassuhteet, kotien ja koulun yhteistyön sekä suhteet ympäröivään yhteisöön. Itsensä toteuttamisen mahdollisuudet nähdään oppilaan mahdollisuuksina opiskella omien taitojensa ja kykyjensä mukaisesti. Palautteen, kannustuksen ja rohkaisun saaminen liittyy itsensä toteuttamiseen. Terveydentilaa tarkastellaan mallissa lähinnä psykosomaattisina oireina, joiden on todettu erityisesti nuorten kohdalla heijastavan myös mielenterveyttä.

Internet-pohjainen koulun hyvinvointi profiili haluaa olla holistinen hyvinvoinnin arviointityökalu kouluille. Kyselylomakkeet profiilia varten kehitettiin koulun henkilöstölle ja oppilaille kolmella tasolla: ala- ja yläasteelle sekä lukiolle. Aineisto koostui 8285 osallistujan vastauksista Suomen ylä- ja ala-asteilta sekä lukiosta vuosina 2004 – 2005. Kouluhyvinvointia on verrattu sukupuolen, tason ja luokan suhteen. Ala-asteen oppilaat kokivat koulun olosuhteet, sosiaaliset suhteet ja itsensä toteuttamisen keinot paremmiksi kuin yläasteen ja lukion oppilaat. Kun sukupuolta ja luokka-astetta verrattiin, päähuomio oli se, että tytöt ja nuoremmat oppilaat jokaisella luokka-asteella arvioivat kouluhyvinvoinnin positiivisemmin kuin pojat, paitsi että pojilla oli vähemmän oireita kuin tytöillä. Hyvinvointiprofiilin ideana on se, että koulut arvioisivat hyvinvointia, tekisivät positiivisia muutoksia ja suorittaisivat arvioinnin uudelleen nähdäkseen mahdollisen edistymisen. (Konu ja Lintonen 2005.)

Hyvinvointia koulukontekstissa ovat tutkineet Knuver ja Bradsma, Samdal sekä Opdenaker ja van Damme. Knuver ja Bradsma tutkivat sekä kognitiivisia että affektiivisia tuloksia koulussa. Affektiiviset tulokset viittasivat asenteisiin, joita opiskelijalla oli koulua ja oppimista kohtaan. He mittasivat hyvinvointia Stoelin kyselylomakkeella koskien oppilaan kokemusta (negatiivista tai positiivista) koulusta ja sen organisaatiota, opettajista ja luokkatovereista. Koulun kognitiiviset ja affektiiviset tulokset olivat suhteellisen itsenäisiä. (Konu ja Lintonen, 2006)

Samdal mittasi oppilaiden subjektiivista hyvinvointia yhdellä ainoalla aiheella: ”Yleisesti ottaen, millaiseksi koet elämäsi tällä hetkellä?”. Oppilaanohjaus, riittävät odotukset ja opettajan tuki olivat tärkeimpiä subjektiivista hyvinvointia ennustavia tekijöitä. Opdenaker ja van Damme käyttivät hyvinvointikyselylomaketta, joka koostui kahdeksasta indikaattorista: hyvinvoinnista koulussa, luokan sosiaalisesta integraatiosta, suhteista opettajiin, kiinnostuksesta oppimistehtäviin, motivaatiosta oppimistehtäviä kohtaan, asenteesta koskien koulutehtäviä, tarkkaavaisuudesta luokahuoneessa ja akateemisesta minäkäsityksestä. Tulokset osoittivat, että luokkien ja koulujen suhteellinen vaikutus oppilaan saavutuksiin oli suurempi kuin hänen hyvinvointinsa vaikutus. (Konu ja Lintonen, 2006)

Tässä Anne Konun tutkimuksessa oleva indikaattori – hyvinvointiprofiili, haluaa olla holistinen arviointityökalu kouluille. Se pohjautuu teoreettiseen tutkimukseen koulun hyvinvoinnista, mikä tuotti hyvinvointimallin kouluille. Mallissa hyvinvointi jaetaan neljään kategoriaan: kouluolosuhteet, sosiaaliset suhteet koulussa, keinot itsensä toteuttamiseen koulussa ja terveysstatukseen.

Anne Konun tutkimuksessa neljän hyvinvointikategorian sisäinen konsistenssi oli erittäin hyvä jokaisella tasolla. Korkein korrelaatio löydettiin itsensä toteuttamisen keinojen ja sosiaalisten suhteiden kategorioiden keskiarvojen välillä. Itsensä toteuttamisen keskiarvo korreloi myös kouluolosuhteisiin. Alhaisin korrelaatio löytyi kouluolosuhteiden ja terveysstatuksen välillä.

Ala-asteen oppilaat kokivat kouluolosuhteet ja itsensä toteuttamisen keinot paremmiksi kuin yläasteen ja lukion oppilaat, mutta yläasteen ja lukion oppilaiden välillä ei ollut eroja.

Jokaisen tason välillä oli merkitsevä ero sosiaalisten suhteiden kategoriassa: yläasteen oppilaat arvioivat sosiaaliset suhteet alhaisimmin. Lukion oppilailla oli enemmän terveydellisiä oireita kuin ala- ja yläasteen oppilailla, mutta ala- ja yläasteen oppilaiden välillä ei ollut merkitsevää eroa.

Erot kouluhyvinvoinnissa sukupuolen ja luokka-asteen mukaan olivat (luokat 4 – 6 ala-asteella, 7 – 9 yläasteella ja 10 – 12 lukiossa). Päähavainto oli, että tytöt ja nuoremmat oppilaat kaikilla tasoilla arvioivat hyvinvoinnin positiivisemmin lukuun ottamatta sitä, että pojilla oli vähemmän terveydellisiä oireita kuin tytöillä. Koulut arvioitiin melko turvallisiksi. Lähes 65 prosenttia yläasteen ja lukion oppilaista oli sitä mieltä, että koulu aiheutti liikaa aikapaineita. Yli 90 prosentilla oppilaista oli koulussa ystäviä, mutta vain kolmasosa ilmoitti, että luokkatoverit puuttuivat kiusaamiseen. Kaikkiaan 53 prosenttia yläasteen oppilaista, 60 prosenttia lukion oppilaista ja 72 prosenttia ala-asteen oppilaista ajatteli, että opettajat kohtelivat oppilaita oikeudenmukaisesti. Noin 80 prosenttia oppilaista ajatteli, että he pystyivät seuraamaan opetusta ja saivat apua opettajilta, mutta vain neljäsosa oppilaista (kolmasosa ala-asteella) osallistui sääntöjen laatimiseen ja 45 – 56 prosenttia tunsi, että heidän näkemyksensä huomioitiin koulun kehittämisessä. Noin kaksi kolmasosaa ei ollut koskaan kokenut pelkoa koulussa. Päänsärky, vatsakipu ja vilustuminen olivat yleisimpiä oireita kaikilla tasoilla. Yläasteella ja lukiossa myös väsymys, heikotus, jännittyneisyys ja hermostuneisuus olivat yleisiä oireita.

Yläasteen oppilaat kokivat sosiaaliset suhteet huonommiksi kuin ala-asteen ja lukion oppilaat. Yläasteaika on hyvin haastavaa (13 – 15 – vuotiaat). Puberteetin aikana koulumotiivaatio voi vähentyä, keskittymisvaikeudet voivat vaikuttaa opiskeluun ja oppilaat tarvitsevat jatkuvaa palautetta itsestään. Tämä vaatii erityisiä yrityksiä vahvistaa sosiaalisia suhteita oppilaiden ja henkilökunnan välillä. Siirtyminen ala-asteelta yläasteelle on melkoinen muutos oppilaille Suomessa. Monet oppilaat hallitsevat muutoksen hyvin, mutta se voi olla stressaava tilanne, kun muutokset käydään läpi murrosikäisenä.

Tytöt ja nuoremmat oppilaat kaikilla luokkatasoilla arvioivat kouluhyvinvoinnin positiivisemmin. Kuitenkin tytöillä on enemmän terveydellisiä oireita kuin pojilla, jopa alasteella. Tulos on yhdenmukainen muiden tutkimusten kanssa. Erot sukupuolten ja luokkasteen välillä näyttävät pienentyvän lukiossa.

4 TUTKIMUKSEN KESKEISET KÄSITTEET, VIITEKEHYS JA TUTKIMUSONGELMAT

Marjaana Soininen (1995, 58) kirjoittaa käsitteiden ymmärtämisen vaikeudesta. Käsitteet voidaan ymmärtää eri tavoin tai niillä voi olla hyvin erilaisia merkityksiä eri yhteyksissä esimerkiksi arkikieli / tieteen kieli.

4.1 Kouluviihtyvyys

Kouluviihtyvyys käsitteen määrittely on vaikeaa.. Viihtyvyys liittyy jokaisen omaan elämäkokemukseen ja aikuisten kohdalla määrittäminen voidaan johtaa

Tekijöitä, jotka oletettavasti ovat yhteydessä oppilaan viihtymiseen koulussa, on useita. Voidaan erottaa ensinnäkin kouluun liittyviä tekijöitä, esimerkiksi opetusmenetelmän mielekkyys, koulutyön rasittavuus, opettajan persoonallisuuteen liittyvät tekijät, luokan ilma-
piiri ja työrauha sekä toverisuhteet. Toisaalta voidaan erottaa oppilaaseen liittyviä tekijöitä. Näitä ovat esimerkiksi oppilaan persoonallisuus, ikä, sukupuoli, koulumenestys ja harrastustoiminta. Kolmanneksi kouluviihtyvyyteen mahdollisesti yhteydessä olevia tekijöitä ovat kotiin liittyvät tekijät, kuten vanhempien asenteet koulua kohtaan sekä kodin tarjoamat virikkeet.

Kouluviihtyvyydellä Hirvi (1996, 56–57) tarkoittaa koulutuksen ja oppimisen kokemista mielekkääksi ja innostavaksi. Hän mainitsee huonon viihtyvyyden yhdeksi tärkeimmäksi syyksi ajantasaistaa koulutuksen henkeä. Koska koulu on menettänyt perinteisen sädekehänsä, on haasteellista kehittää opetusta ja muuta toimintaa siten, että nykyajan lapset ja nuoret kokevat koulun mielekkääksi kasvamisen ja oppimisen ympäristöksi.

Hirvi (1996, 97) toteaa, että suotuisan koulu yhteisön kehittäminen on yksi osatekijä hyvään ja laadulliseen koulutukseen pyrittäessä. Kouluviihtyvyyden parantaminen, koulun

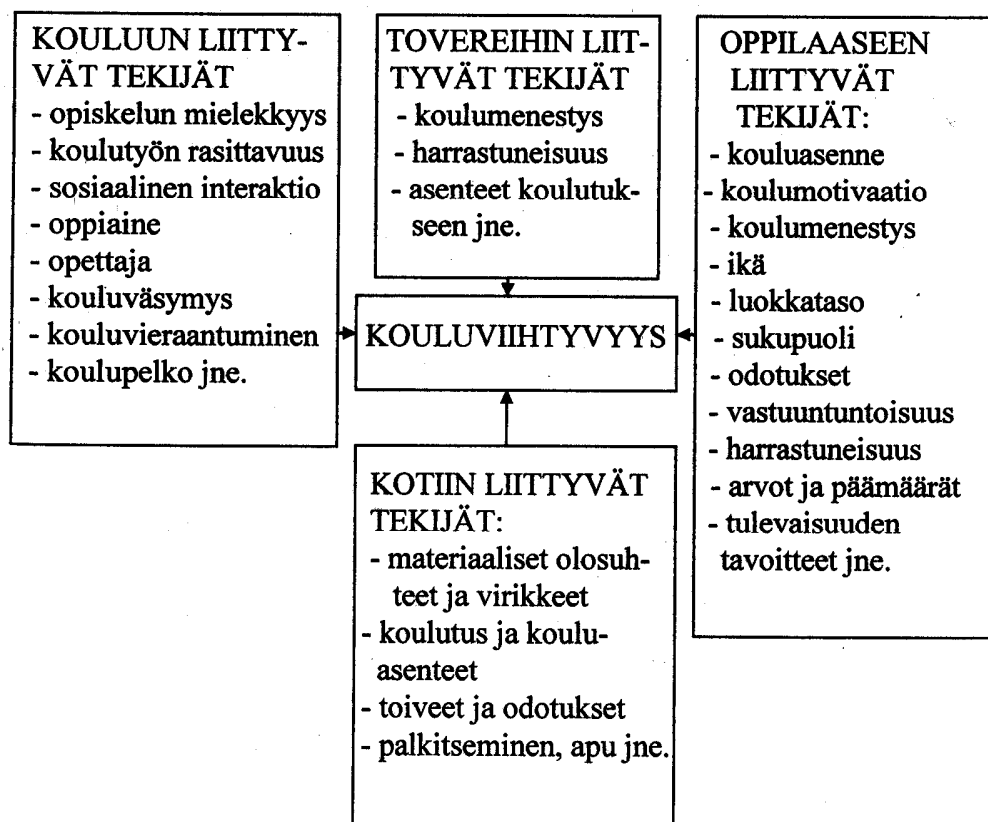
yhteishengen luominen ja koulun kehittäminen ovat tärkeitä tekijöitä koulutuksen laatuajattelussa. Oloissa, joissa viihdytään, kannustetaan hyviin tuloksiin ja arvostetaan saavutuksia, tuotetaan myös parempaa laatua.

Kouluviihtyvyyttä on tarkasteltu myös kouluelämän laadun indikaattorina. Kouluelämän laatu määritellään oppilaiden kokonaisvaltaisena viihtymisenä, mukaan lukien sekä kielelliset että myönteiset kokemukset koululle tyypillisissä toiminnoissa. (Linnakylä 1993,40.)

Brunell (1993, 58) rinnastaa suomenruotsalaisia koskevassa tutkimuksessaan kouluviihtyvyyden ja koulun ilmapiirin toisiinsa. Kouluviihtyvyys ja koulun ilmapiiri voidaan määrittellä käsitteiksi, jotka kuvastavat koulun ihmissuhteita. Myös oppilaiden mielipiteet ja käsitykset itsestään koulussa voidaan lisätä tähän määritelmään kuuluvaksi. Kari (1977, 40) korostaa kouluviihtyvyyden käsitteen emotionaalista sisältömerkitystä, ja sen selvittämiseksi hän tutki muun muassa opettajiin kohdistuvia positiivis- ja negatiivissävyyden mainintojen esiintymistä.

Marjaana Soininen (1989, 150) kuvaa, että kouluviihtyvyyteen vaikuttavat kaikki ne tekijät, jotka ympäröivät oppilasta sekä ne tekijät, jotka liittyvät itse oppilaaseen. Kouluviihtyvyyttä ei voida selittää yhden tai kahden tekijän avulla, sillä se on monien tekijöiden summa. Kouluviihtyvyyttä ei voida luonnehtia pysyväksi käsitteeksi, joka kerran muodostuttuaan pysyisi muuttumattomana. Päinvastoin se on jatkuvasti muuttuva, erittäin tilanneherkkä ja vaikutettavissa oleva ilmiö, joka sisältää sekä positiivisen että negatiivisen latauksen. Kouluviihtyvyyteen yhteydessä olevien tekijöiden kenttää voidaan kuvata seuraavan kuvion avulla.

Kuvio 1. Kouluviihtyvyyteen yhteydessä olevia tekijöitä. (Soininen 1989)

Kouluviihtyvyydellä tarkoitetaan Atkinsonin määritelmän mukaan oppilaan kokonaispersoonallisuuden toimivuutta kouluelämässä. Viihtyvyys edellyttää kognitioiden ja emotionaalisten tasapainoa ja todentumista koulutoiminnoissa. Koulussa viihtyvän oppilaan emotionaaliset, kognitiiviset ja toiminnalliset ovat samansuuntaisia, toisiaan tukevia ja yhtä vahvoja. Oppilaan kokonaispersoonallisuus toimii tällöin. Koulutoiminnoissaan koulussa viihtyvä oppilas voi toteuttaa omaa persoonallisuuttaan eli henkistä olemustaan. Viihtyvyyden luonnollinen prosessi kulkee ajattelusta ja niihin samaan aikaan tai myöhemmin liittyvistä tunteista tämän ajattelun ja tunteiden muodostamaan henkisyysrealisointiin. (Atkinson ym. 1996, 684 – 709.)

Seppo Kaikkonen (1999, 47 – 48) erottaa tutkimuksessaan kognitiivisen, affektiivisen ja toiminnallisen kouluviihtyvyyden ulottuvuudet. Atkinsonin (1996, 684 – 709) mukaan kaikki kouluviihtyvyyden ulottuvuudet ilmenevät erilaisissa koulutoiminnoissa. Kognitiivinen kouluviihtyvyys on ajatuksellisen selkeyden ja relevanssin havaitsemista, kuten oppisisältöjen kognitiivista mielekkyyttä. Affektiivinen viihtyvyys on tunnettavuuden ja emotionaalisen itseilmaisun kokemusta ja mahdollisuuksia. Toiminnallinen viihtyvyys puolestaan tarkoittaa kognitioiden ja emootioiden todentamista koulutoiminnoissa.

Viihtyvyyttä voidaan määritellä myös tiettyjen ominaisuuksien puuttumisena. viihtymättömyyden perussyitä on Kantolan (1989, 114) mukaan lukuisia: kyvyttömyys hahmottaa koulukokonaisuutta, yhteishengen puuttuminen, levottomuus vaellettaessa aineluokkasysteemin mukaan paikasta toiseen, tyttöjen ja poikien erilaiset kehitysvaiheet tiettyinä vuosina, liian suuri kouluyksikkö, tilojen ahtaus, työtilojen puuttuminen, heikko ääneneritys, melu ja yksinäisyys.

Tässä tutkimuksessa kouluhyvinvointi ymmärretään oppilaan myönteisenä suhtautumistapana koulunkäyntiä koskeviin tekijöihin. Tällöin laajasti ottaen oppilas haluaa käydä koulua ja menestyä siellä. Lisäksi tämä merkitsee oppilaan myönteistä suhtautumista kouluympäristön henkilöihin. Kouluviihtyvyyttä tarkastellaan tässä tutkimuksessa oppilaaseen ja kouluun liittyvien tekijöiden kannalta. Tässä tutkimuksessa kouluviihtyvyys on määritelty kouluelämän laadun näkökulmasta, joka on johdettu yleisemmästä elämän laadun käsitteestä. Tämä tarkoittaa yksilöiden sosiaalisen elämän tasoa ja monipuolisuutta yksilöiden omana kokemana. Yleisellä tasolla elämän laatu koetaan ”hyvänä olona”, tai ”miten elämä koetaan sillä hetkellä ja siinä ympäristössä missä eletään”.

Tilalla ja ruumiillisuudella ja niihin liittyvillä tuntemuksilla ja tunteilla on merkitystä kouluviihtyvyydessä. Pojilla ja tytöillä tunteiden ja tuntemusten ilmaisumuodot vaihtelevat. Tyypillistä pojille on äänekkäs, fyysinen välienselvittely, kun tytöille keskustelut pareittain tai ryhmissä ovat tavallisia muotoja. Poikien tunteet ja tuntemukset ovat koulun arjessa usein näkyvämpiä. Opettajat joutuvat useimmiten käsittelemään poikien tilanteita, koska pojat pitkästyvät ja tuskastuvat helpommin kuin tytöt. Tästä seuraa se, että sellaiset pojat, jotka haluavat menestyä virallisessa koulussa jäävät huomaamatta ja kokevat koulun tärke-

äksi. Ne pojat, jotka käsittelevät tunteitaan ja tuntemuksiaan hiljaa ja yksin eivät tuo esille tilanteita, joissa tämä käsittely tuntuu ylivoimaiselta. Tytöt näyttävät sopeutuvan kouluun paremmin. Toisaalta tyttöjen viihtyvyys peittää monimuotoisia ilmiöitä. Tytöt käyttävät vähemmän tilaa ja ääntä, siksi heidän tunne omasta toimijuudestaan saattaa olla rajoitetumpi kuin poikien. Tyttöjen vähäisempi tilan ja äänen käyttö voi merkitä, että he näkevät koulun tärkeänä oman tulevaisuutensa rakentamisaineeksena, joten heidän positionsa on aktiivisesti valittu. (Tolonen 1999, 113–114).

Gordon, Lahelma & Tolonen (1995) esittävät, että hiljaisuus ja koulun rutiineissa ammatillisesti toimiminen eivät takaa sitä, että näillä sopeutujilla on hyvä olla. Pojat että tytöt esittävät negatiivisia metaforeja. Erityisesti sopeutuvat ja hyvin menestyvät tytöt saattavat esittää hämmästyttävän kriittisiä käsityksiä koulusta, vaikka oppitunneilla tätä ei huomaa. (Tolonen 1999, 114).

4.1.1 Koulun olosuhteet

Koulun olosuhteet käsittävät koulun fyysisen ympäristön ja koulurakennuksen, lisäksi kuuluvat myös turvallinen työympäristö, tilojen viihtyisyys, melu, ilmanvaihto ja työskentelytilojen lämpötila. Olosuhteisiin määritellään myös opiskeluympäristö, johon vaikuttavat muun muassa lukujärjestys, työskentelyn jaksotus, ryhmäkoot ja käytettävissä olevat rangaistukset. Myös olosuhteita voidaan tarkastella oppilaille tarjottavien palveluiden, kuten kouluruokailun, terveydenhuollon ja oppilaanohjauksen näkökulmasta. (Konu 2002, 44.)

Tuula Gordon ja Elina Lahelma (2003) toteavat, että koulussa muodostuu limittäisiä sosiaalisia suhteita ja eroja. Opettaminen ja oppiminen ovat vain osa koulun toimintaa. Kouluympäristö toimii tärkeänä työyhteisönä, jossa voi toimia edistääkseen yhteisöllisyyttä sekä kannustaa monipuoliseen toimintaan, jolloin syntyy sosiaalista ulottuvuutta. Tätä kaikkea voidaan kutsua informaaliksi kouluksi. (Lahelma ja Gordon 2003, 42.)

Tuula Gordon tarkastelee artikkelissaan (1999) aikaa ja tilaa, jotka ovat merkittäviä arjen käytäntöjen muokkaajia, lisäksi ne vaikuttavat myös tietoisuuden rakentumiseen. Aika-

tilapoluissa tilallisuus kietoutuu paitsi ruumiillisuuteen myös aikaan. Koulun järjestyssään-
nöissä ja lukujärjestyksissä rakennetaan aika-tilaa. Aikaan ja tilaan asettuminen luo myös
tilasta paikkoja, joihin liittyy tuntemuksia. Tällaiset tuntemukset voivat liittyä tiloihin uh-
kaavina ja epämiellyttävinä. Toisaalta tilasta voi tulla myös tuttua ja turvallista. (Tolonen
1999, 102–103.)

Opiskelijat haluavat, että tilaa ja aikaa järjestetään. Opettaja huolehtii siitä, että luokkahuo-
neessa on työrauha, jotta työskentely mahdollistuu. Järjestyksen pitäisi kuitenkin olla jous-
tavaa. Tämän pitäisi sisältää keskittymisen ja hellittämisen rytmitystä sekä mahdollisuuksia
vuorovaikutukseen ja keskusteluun (Tolonen 1999, 107).

Erkki Lahdes (1997, 32–33) mainitsee, että koulu on pakko-organisaatio. Toiset oppilaista
on siellä vastentahtoisesti, luultavasti vähemmistö, mutta näkyvä, kuuluva ja työllistävä
vähemmistö. Koulussa organisaationa on omia erityispiirteitä, jotka erottavat sen monista
työpaikoista tai esimerkiksi liikeyrityksistä. Toinen organisaation erityispiirre on se, että
koulussa työskentelee päämääriltään ja motivaatioltaan täysin erilaiset ihmisjoukot: opetta-
jat ja oppilaat. Tavoitteet eivät välttämättä ole ristiriidassa, mutta poikkeavat kuitenkin
oleellisesti toisistaan. Yhteinen kokemuspohja luo koulukulttuurin, joka tarkoittaa seuraa-
vaa: "...kouluyhteisössä vallitsevia yhteisiä arvoja, uskomuksia, käsityksiä, myyttejä, odo-
tuksia, normeja, rooleja, seremonioita ja rituaaleja, jotka usein tiedostamattomalla tavalla
ohjaavat ja säätelevät koulun toimintaa" (Lahdes 1997, 34).

4.1.2 Koulun sosiaaliset suhteet

Sosiaalisiin suhteisiin eli koulun ihmissuhteisiin kuuluvat oppilaiden ja opettajien väliset
suhteet, oppilaiden keskinäiset suhteet sekä koulun ja kodin välinen yhteistyö. Lisäksi
ryhmädynamiikka, kiusaaminen sekä koulun ilmapiiri ja päätöksenteko vaikuttavat sosiaa-
lisiin suhteisiin (Konu 2002, 44–45). Kouluilmapiiri ja yhteistyö vaikuttavat merkittävästi
koulutyytyväisyyteen (Savolainen 2001, 59; Samdal 1998, Konu 2002, 45).

Lahelma ja Gordon (2003, 58) toteavat, että oppilaat ovat koulussa intensiivisesti yksin että intensiivisesti ryhmissä. Tärkeitä elementtejä ovat vuorovaikutus ja sosiaalisuus koulussa, joilla on merkitystä nuorten viihtyvyydelle, mutta sosiaalisuus on tärkeää myös pedagogiikassa. Oppimisen esteenä voivat olla jännittäminen, ahdistus, huoli, pelko ja yksinäisyys. Positiivisen ilmapiirin luomiseen käytetään hyvinkin erilaisia keinoja. Jotkut koulut käyttävät kuria, joka tuntuu turvalliselta. Joustavat sosiaaliset järjestykset luovat paremmat olosuhteet nuorille, koska yhteiskunta on uusien haasteiden edessä jatkuvasti.

Sosiaalisella tuella tarkoitetaan ihmistä tukevia ja suojaavia vuorovaikutussuhteita. Sosiaalinen tuki voi toimia puskurina vaimentaen stressin haitallisia vaikutuksia. Sosiaalinen tuki voi ilmentyä eri muodoilla, kuten henkinen tuki, tietotuki ja käytännön auttaminen. (Välimaa 1996, 32; Viinamäki 1997, 27.) Koulu nähdään liikaa opetussuunnitelman toteuttajana, eikä koulun sosiaalista luonnetta ole tarpeeksi huomioitu käytännössä (Holopainen 1991, 42).

Opiskelijoille koulun ilmapiirillä on tärkeä merkitys koulussa viihtymiseen. Opettajien lisäksi koko koulun muu henkilökunta ja heidän väliset suhteet ovat merkityksellisiä (Soininen 1989, 151).

Laine (2000) tarkastelee kasvatusta sosiaalisessa ympäristössä ja sitä, miten oppilaiden ja opettajien välinen vuorovaikutus rakentuu. Laine muistuttaa koulun arkipäivän täyttyvän moninaisista sosiaalisista vuorovaikutustilanteista, jossa nykykoulun rakenteita ja ihmissuhteita testataan ja koetellaan. Vuorovaikutussuhteet perustuvat pääosin kommunikaatioon, joka on parhaimmillaan avointa ja vastavuoroista. Koululaisille tärkeimpiä ihmissuhteita luokkahuoneessa ovat toiset oppilaat ja kaikista tärkeintä on oma asema toveriryhmässä (Harris 2000, 304.) Opettajan rooli on Harrisin mielestä eräänlainen vallan käytön jäännös. Opettajalla on mahdollisuus toimillaan joko nöyryyttää oppilasta toisten silmien edessä tai nostaa hänet kadehdinnan kohteeksi.

4.1.3 Itsensä toteuttamisen mahdollisuudet

Mahdollisuus itsensä toteuttamiseen eli koulutyön osa-alueet koostuu työn merkityksestä ja arvostuksesta sekä mahdollisuudesta palautteeseen, ohjaukseen, rohkaisuun, vaikuttamiseen ja itsetunnon kehittämiseen (Konu 2002, 45–46).

Opettajalla ja oppilaalla pitäisi olla samansuuntaiset tavoitteet toiminnassaan. Vaikka oppilaan tavoitteet koulussa olisivatkin vain instrumentaalisia, vaikka hän pyrkisi vain saamaan hyvän päästötodistuksen ja saavuttamaan kelpoisuuden jatko-opintoja ja työelämää varten (Kääriäinen ym. 1990, 45–46), tämäkin tavoite saattaa olla oppimisen kannalta hyödyllinen. Opettaja voi tässä auttaa oppilasta muuttamaan päämäärän konkreettiseksi toiminnaksi, selvittää oppilaalle, miten pitää toimia, jotta saavuttaisi tavoitteensa. Vaikka opettajan ja oppilaan mieltämät koulunkäynnit ja päämäärät eroaisivatkin toisistaan, se ei välttämättä tarkoita, ettei luokkatyöskentelyssä pystyttäisi luomaan yhteisiä, lyhyen aikavälin tavoitteita.

Nuori etsii ja muodostaa minäidentiteettiään nuoruusiän kynnyksellä ja haluaa tuntea olevansa merkityksellinen toiselle ja samalla nuori etsii myös sisäistä ykseyden tunnetta. Nuoruusiässä ihminen oppii vähitellen ymmärtämään entistä laajempia yhteyksiä, lähiympäristö laajenee vähitellen käsittämään koko yhteiskunnan. Ihmissuhteista saadut kokemukset rakentavat identiteettiä, joka kytkeytyy pitkälti vertaisryhmissä saatuihin kokemuksiin. (Pietarinen & Rantala 1998, 227.) Vertaisryhmän ja luokkatovereiden vaikutus murrosikäisen koulunkäyntiin ja käyttäytymiseen on ilmeinen. Luokkatovereiden sosiaalinen verkosto voidaan nähdä arvojen välittäjänä, palauteautomaattina ja sosiaalisen vertailun mahdollistajana. Turvallinen, luotettava ja vastuullinen sosiaalinen ympäristö on paras tuki haavoittuvassa kehitysvaiheessa olevalle nuorelle sosio-emotionaalisen kehityksen kannalta. Sosiaalisen oppimisen kannalta turvallinen koulu sallii epäonnistumisen, sillä onnistumisen tai epäonnistumisen hetkellä sosiaalisen ympäristön reaktiot ovat erittäin merkittäviä nuorelle, niiden avulla hän analysoi käsityksiään ja odotuksiaan. (emt., 232–234.)

4.1.4 Terveydentila

Terveydentilaan liittyvät psykosomaattiset oireet, taudit, pitkäaikaissairaudet ja flunssat. Kasvatus ja opetus vaikuttavat näihin kaikkiin hyvinvoinnin osa-alueisiin, hyvinvointiin koulussa vaikuttavat myös oppilaiden kotiolut ja ympäröivä yhteisö. (Konu 2002, 43–44.) Hyvinvointi koulussa ei ole pysyvä tila, vaan siihen pitää jatkuvasti kiinnittää huomiota.

Tässä tutkimuksessani olen jättänyt terveydentila osion analysoimatta kokonaan.

4.1.5 Oppilaan suhde opettajaan

Koulumenestys lisää kouluviihtyvyyttä; mitä paremmin oppilas menestyy opinnoissaan, sitä parempia numeroita hän saa jatkossa. Opettajan suotuista kohtelu lisää pysyvyyden tunnetta, jonka seurauksena oppilaalla on positiivinen asenne koulunkäyntiä kohtaan (Kosonen 1991, 173–177.)

Viihtyisät tilat luovat hyvät puitteet kouluviihtyvyydelle, mutta ne eivät kuitenkaan riitä. Viihtyvyyden kannalta tärkeämpi merkitys on varmasti koulun ilmapiirillä, johon vaikuttaa oppilaiden ja opettajien lisäksi koko koulun muu henkilökunta ja heidän väliset suhteet (Soininen 1989, 151). Opettajilla on merkittävä vaikutus luokkien ilmapiiriin kuten myös koko kouluviihtyvyyteen kaikkine ominaisuuksineen ja vaikutustapoineen.

Opettajalla, joka pyrkii liian paljon rajoittamaan oppilaan toimintoja ohjeilla ja määräyksillä, on todettu olevan yhteys oppilaan huonoon kouluviihtyvyyteen. Opettajan antama kiitos, rohkaisu ja kannustus puolestaan lisäävät oppilaan toimintavapautta, joten se myös lisää oppilaiden viihtymistä koulussa. (Soininen 1989, 151.)

Linnakylä & Välijärvi (2005, 218) toteavat oppilaan suhteen opettajaan ja tovereihin, koulussa viihtymiseen tai koettuun opiskelun mielekkyyteen olevan asioita, joiden vaikutus

oppimistuloksiin ei välttämättä näy suoraan, vaan vasta pitkän ajan kuluttua. Muutos syntyy opiskelumotivaation ja jatko-opintovalmiuksien kehittymisen kautta.

Koulukohtaiset opetussuunnitelmat ohjaavat oppimisympäristölle asetettuja tavoitteita ja niiden toteutumista. Opetussuunnitelmat perustuvat valtakunnallisiin ohjeisiin. Viimekädessä yksilöiden välinen vuorovaikutus ja sen toimivuus opetus- ja oppimistilanteessa on opettajan vastuulla. Opettajan persoonaan liittyvät tekijät, opetusmenetelmien hallinta, opetuksen organisointitaidot ja johtamistaidot vaikuttavat suuresti oppimisympäristön toimivuuteen ja sosiaalisen vuorovaikutuksen laatuun. Hyvin toimiva luokka on oppilaiden ihanne. Parhaimmillaan luokassa autetaan kaveria, tehdään yhdessä tehtäviä ja pidetään luokkatovereista huolta. Mikäli luokassa on ongelmia, se näkyy kaikessa toiminnassa. Tällaisissa luokissa esiintyy kiusaamista eikä yhteistoiminta onnistu. Hyvin toimivissa luokissa eivät oppilaat ole niin tarkkoja omasta koulumenestyksestään, vaan menestystä suodaan kaverillekin ja siitä annetaan positiivista palautetta.

4.2 Yhteisöllisyys

Koulun suotuisa ilmapiiri ja ympäristö luovat opetukselle tilan, jossa oppilaan halu itsenäistyä ja vaikuttaa omaan oppimiseensa. Sosiaalisten ja vuorovaikutustaitojen kehittyminen kulkevat yksilöllisen kasvun ja itsenäistymisen rinnalla. Yhteistoiminnallisuus ja ryhmässä oppiminen edistävät jäsentensä yksilöllistä kasvua, kun ryhmän oma toiminta paranee jäsentensä kasvun myötä. Tämä onnistuu yhteistoiminnallisen oppimisen avulla. (Kohonen 1990, 19–21).

Löfman (1995, 1) kirjoittaa kirjassaan yhteistoiminnallisesta oppimisesta. Oppiminen tapahtuu pienryhmätyöskentelynä, jossa ongelmanratkaisun ja tiedollisen oppimistavoitteen lisäksi järjestelmällisesti opitaan ryhmätyötaitoja ja arviointia. Kaikkien opiskelijoiden toiminta oppimistilanteessa tehostaa toisten ja omaa oppimista. Yhteistoiminnallinen oppimiskulttuuri edellyttää oppilaan kasvamista sekä toisten oppimisen ja työskentelyn auttamista sekä jokaisen omakohtaista aktiivista osallistumista.

4.3 Tutkimusaiheen perustelut

Ensimmäiset peruskoulut tulivat Suomeen 1970-luvun taitteessa. Itse olen käynyt jo vuonna 1969 Kurun kokeilupерuskoulua. Viimeisin opetussuunnitelmaudistus on tehty vuonna 2004, johon ovat vaikuttaneet koulua ympäröivän yhteiskunnan muutokset viimeisen kymmenen vuoden aikana. Suomalainen perusopetus tuottaa kansainvälisesti verrattuna hyviä oppimistuloksia. Suomalaisnuorten lukutaito on OECD-maiden paras. Myös matematiikka sekä luonnontieteiden taidot ovat kansainvälistä huippua. Nämä tulokset on saatu koulutuksen arviointitutkimuksesta (PISA). (Lindström 2005, 24-26.)

Yhteiskunta muuttuu ja koulu sen mukana. Tämä muuttunut maailma pakottaa muuttamaan myös opetussuunnitelmia. Ympäristön hektisessäkin muutoksessa voi erottaa niin sanotusti megatrendejä. Teknologia sisältää erityisesti ihmisen kehittämät keinot, tuotteet, prosessit ja järjestelmät, joilla hän tyydyttää toiveitaan ja tarpeitaan helpottaakseen elämäänsä eri alueilla. Teknologia tuottaa yhteiskunnassa nopeasti lisäarvoa, joten sen kehittämiseen uhrataan runsaasti resursseja. Muutokset ovat olleet erityisen suuria tieto- ja viestintätekniikassa sekä biotekniikassa. (em., 25.)

Toinen megatrendi on globalisoituminen, joka muuttaa ajattelutapojamme ja supistaa maapalloa maailmankyläksi. Tiedon ja hyödykkeiden siirto, innovaatiokilpailu ja sen myötä työrytmimme on muuttunut hengästyttävän nopea-tempoiseksi. Taloudellinen uusi työnjako mullistaa ihmisten maailmaan. (em., 25.)

Toiminnot ja työnteke verkottuvat. On syntynyt tuottajaverkkoja myös henkisen kulttuurin alueelle. Verkottuminen tuottaa uusia oppimisympäristöjä, kansalaisverkkoja ja jaettua asiantuntemusta. Verkon vahvuus on se, että tiedetään, mistä tieto löytyy. Ilman verkkoja olemme auttamattomasti väliinpuotajia ja vain verkossa voidaan hallita suuria tietomääriä. (em., 25.)

Kestävä kehitys on vähitellen saamassa sisältöjä arkipäivään, puhutaan sitten ekologiasta, sosiaalisesta tai henkisestä näkökulmasta. Väestö ikääntyy monine seuraamuksineen. Konflikteja aiheuttavat moneen asiaan arvaamattomasti punoutuva nuorisokultti, suurten ikäluokkien ongelmat työvoimassa tai eläkkeiden ja terveydenhuollon rahoituksessa puhumatkaakaan yhteiskunnallisen painopisteen heilahtaminen. Jäseniltään paljon vaativa yhteiskun-

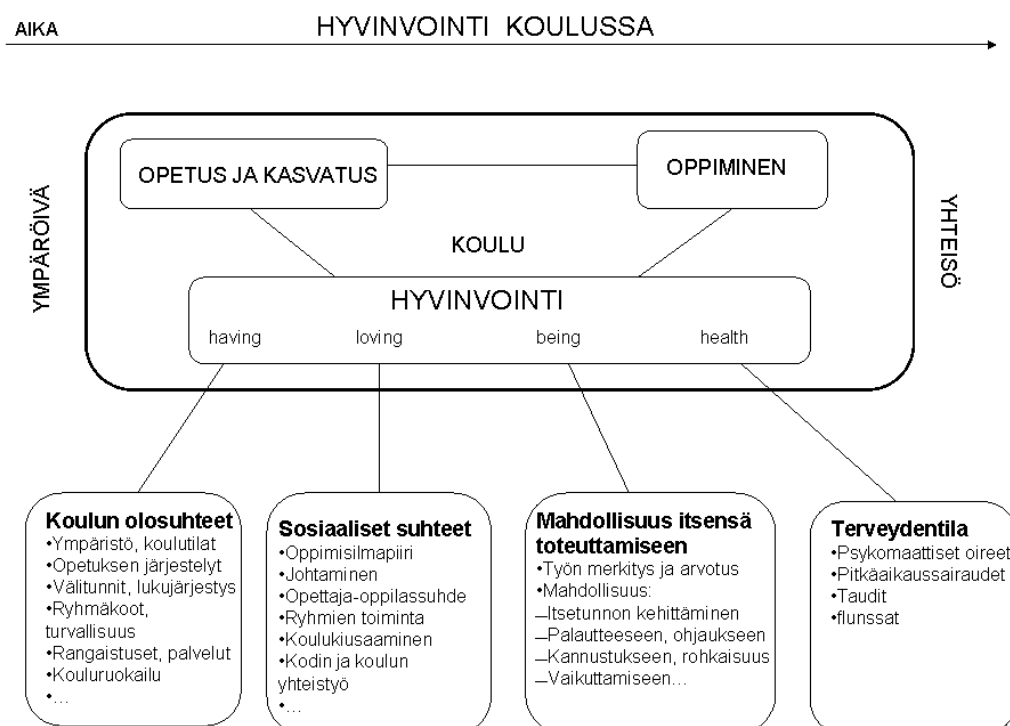
ta aiheuttaa syrjäytymistä. Syyt voivat olla perhepohjaisia tai muista syistä johtuvia. Syrjäytymiseen vaikuttavia tekijöitä ovat fyysiset tai henkiset, huumeet, rikollisuus, mielen sairastuminen ja ”uudet uskonnot”. (em., 25.)

Työ saa uusia muotoja. Etätyön mahdollisuudet kasvavat ja perinteinen kiinteässä toimipaikassa tehtävä työ vähentyy. Syntyy uusia työtehtäviä, joista aikaisemmin ei osattu kuvitellaakaan. Erityisesti tiedotus ja markkinointi luovat jo nyt uusia tehtäväkuvauksia. (em., 25-33.)

Koulun muutosprosessia voi kuvata lausahduksella: ”Maailma muuttuu Eskoseni ja me sen mukana”. Koulujen opetussuunnitelmiin oli sisällytetty vähäisessä määrin oppilashuoltoon liittyviä kysymyksiä. Niitä lisättiin ja pyrittiin ottamaan huomioon entistä enemmän hyvinvoinnin näkökulma opetusta järjestettäessä (em., 32-33).

4.4 Viitekehys

Vuoden 2008 tutkimukseeni valitsin Anne Konun kehittämän kouluhyvinvointimallin, koska siinä on onnistuttu kokonaisvaltaisesti kuvaamaan kouluhyvinvointia. Kuvio 2.

4.5 Tutkimusongelmat

Tutkimuksella haetaan vastauksia seuraaviin kysymyksiin

1. Kuinka oppilaat viihtyvät koulussa?
2. Miten kouluviihtyvyys on muuttunut vuosina 1996–2003 ja 2008?

Alaongelma:

1. Miten kouluhyvinvointia voidaan parantaa?

5 TUTKIMUKSEN TOTEUTUS

5.1 Tutkimusympäristö

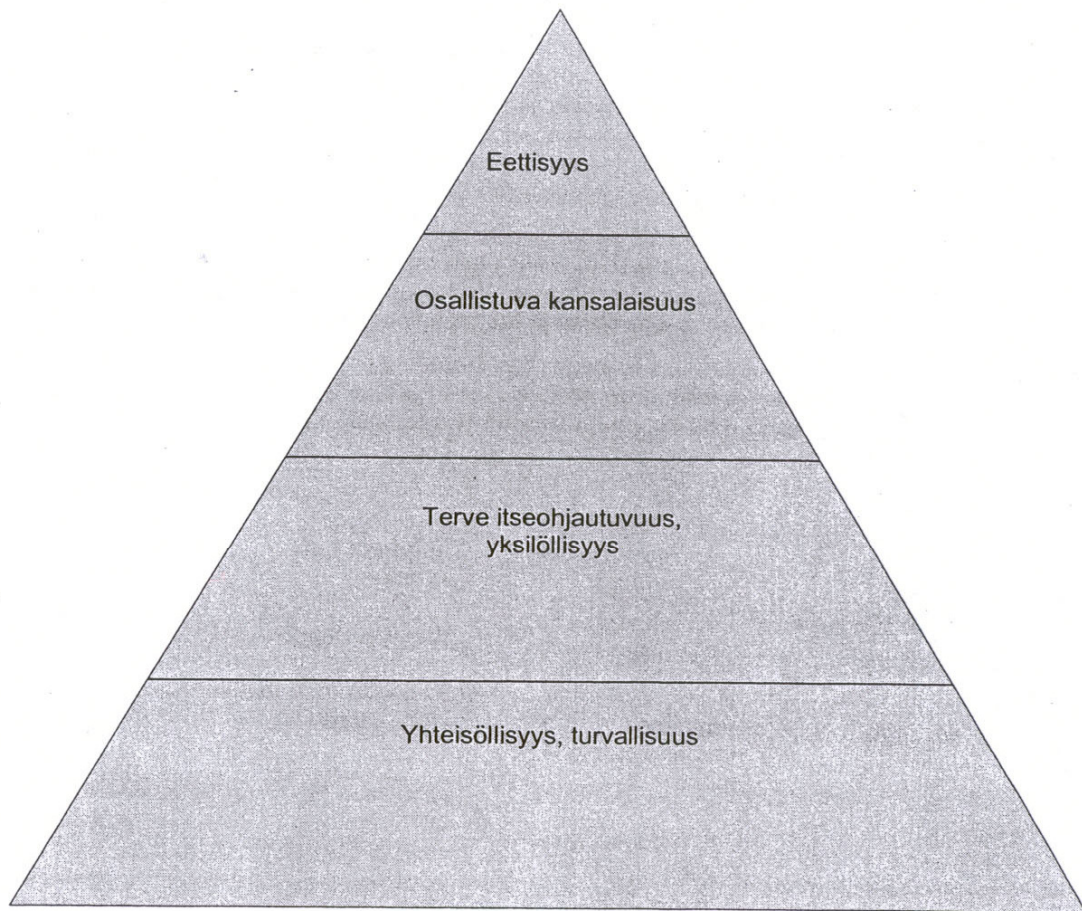
Parkanon Yhteiskoulun perusopetuksen toiminta-ajatus:

”Parkanolainen esi- ja peruskoululainen saa kulkea turvallista oppimisen polkua kohti peruskoulun jälkeisiä jatko-opintoja. Työtä tehdään yhteisvastuullisesti koulun, kodin ja lähiympäristön kanssa positiivisessa ja kannustavassa ilmapiirissä.”

Parkanon kaupungin perusopetuksen opetussuunnitelmassa 2004 todetaan:

”Perusopetuksen arvopohjana ovat ihmisoikeudet, tasa-arvo, demokratia, luonnon monimuotoisuuden ja ympäristön elinkelpoisuuden säilyttäminen sekä monikulttuurisuuden hyväksyminen. Perusopetus edistää yhteisöllisyyttä, vastuullisuutta sekä yksilön oikeuksien ja vapauksien kunnioittamista.”

PERUSPETUKSEN ARVOPYRAMIDI

Opetus pyritään rakentamaan vankalle yhteisölliselle ja fyysisesti ja psyykkisesti turvalliselle perustalle. Oppilaan terve itseohjautuvuus ja yksilöllisyys voivat nousta näistä lähtökohdista. Edellä olevan perustan rakennuttua nuoresta voi kehittyä osallistuva ja yhä laajenevilla elämänalueilla toimiva kansalainen. Muuttuvissa olosuhteissa eettisyys ja omaksutut arvot ohjaavat nuorta hänen toiminnassaan.

Parkanon yhteiskoulu on arvoja määritellessään ottanut perusopetuksessa tavoitteekseen yhteisöllisyyden, turvallisuuden, yksilöllisyyden, terveen itseohjautuvuuden, osallistuvan kansalaisuuden ja eettisyyden.

5.2 Tutkimuksen kohderyhmät

Vuonna 1996 tutkimuksen kohderyhmänä oli Parkanon yläasteen 107 yhdeksäsluokkalaista oppilasta, joista poissa oli 10 oppilasta. Kyselylomakkeen palautti 97 oppilasta. Vastausprosentiksi tuli 90 % koko Parkanon yläasteen oppilaista.

Vuonna 2003 tutkimuksen kohderyhmä oli Parkanon yhteiskoulun 87 yhdeksäsluokkalaista oppilasta. Heistä tyttöjä oli 40 ja poikia 47. Kaikkiaan oppilaita oli 92, joten vastausprosentiksi tuli 94,5 %.

Vuonna 2008 tutkimuksen kohderyhmä oli Parkanon yhteiskoulun 71 yhdeksäsluokkalaista oppilasta. Heistä tyttöjä oli 29 (41 %) ja poikia 42 (59 %). Kaikkiaan oppilaita on 78, joten vastausprosentiksi tuli 91 %.

Tutkimus on suoritettu kvantitatiivisena eli määrällisenä tutkimuksena, koska halusin saada kattavan kuvan Parkanon yhteiskoulun yhdeksäsluokkalaisten oppilaiden kouluviihtyvyydestä. Haastattelu ei olisi soveltunut tarkoitukseeni, joten tiedonkeruumenetelmänä päätin käyttää internet-pohjaista kyselylomaketta. Kvantitatiivisen tutkimuksen lähtökohtana on tietojen kerääminen strukturoidusti. Valmiit vastausvaihtoehdot voivat rajoittaa vastaajien mielipiteitä. Tutkimuksessani vuonna 2008 käytin liitteenä 2 olevaa kyselylomaketta, jossa oli myös avoimia kysymyksiä. Avoimien kysymysten tarkoituksena on selvittää, mihin asioihin pitäisi tulla muutosta, jotta oppilaiden kouluhyvinvointi oli parempaa. Kyselylomakkeessa selvitetään koulun olosuhteisiin vaikuttavia asioita, koulun sosiaaliset suhteet ja itsensä toteuttamisen mahdollisuudet koulussa – osiot.

5.3 Aineiston keruu

Yhdeksäsluokkalaisten mielipiteitä ja käsityksiä tutkin kyselylomakkeella vuosina 1996 ja 2003. Oppilaiden käsityksiä kouluviihtyvyydestä kartoitettiin monivalintaväittämin ja lisäksi lomakkeessa oli avoimia kysymyksiä, joissa oppilaat saivat kirjoittaa omia näkemyksiä siitä, mitä he ajattelevat kouluviihtyvyyden heidän omasta mielestään olevan. Avoimet kysymykset lisäävät tulosten tulkintamahdollisuutta. Lomakekyselyyn päädyin sen vuoksi, ettei tutkijan persoonana vaikuta oppilaiden antamiin vastauksiin. Kyselylomakkeella saadaan nopeasti luotettavaa ja tarkkaa tietoa suurelta ryhmältä yhtä aikaa. Lisäksi tutkimustulokset on helppo käsitellä ja tulkita. Kyselylomakemenetelmä on myös luottamuksellinen ja yksilöllinen. Vastaaminen perustuu vapaaehtoisuuteen.

Kyselylomakkeen väittämät (LIITE 1).

Väittämät olivat ryhmittäin seuraavat:

Seuraavassa esittelen väittämät, joilla pyrin selvittämään oppilaiden suhtautumista koulutyön kiinnostavuuteen, koulutehtävien tekemiseen, menestymiseen ja luokan ilmastoon. Yleinen kouluviihtyvyys: väittämä 2. olen käynyt yläastetta mielelläni, väittämä 20. olen viihtynyt yläasteella ja väittämä 21. uusien asioiden oppiminen on ollut mielenkiintoista.

Seuraavassa esittelen väittämät, joilla pyrin saamaan selville oppilaiden käsityksiä siitä, miten opettajat suhtautuvat heihin. Opettajien ja oppilaiden väliset suhteet: väittämä 1. opettajani ovat kohdelleet minua oikeudenmukaisesti yläasteella, väittämä 6. opettajat ovat kannustaneet minua oppimaan uusia asioita, väittämä 8. opettajat ovat kohdelleet minua samanarvoisena kuin muitakin oppilaita sekä väittämä 13. tuntiosaamiseni ja kokeista saamani numerot ovat vastanneet todistukseni arvosanoja.

Seuraavassa esittelen väittämät, joilla pyrin selvittämään oppilaiden itsensä tuntemaa arvostusta, turvallisuutta sekä vastuuntuntoa luokassa. Oppilaan status luokassa: väittämä 4. omanarvontuntoni on vahvistunut yläasteen aikana, väittämä 7. opiskelutoverit ovat pitä-

neet minua luotettavana, väittämä 9. opiskelutoverit ovat pyytäneet apuani, väittämä 12. yläasteella opettajat ja opiskelutoverini ovat arvostaneet koulutyötäni ja väittämä 14. opiskelutoverit ovat kunnioittaneet minua.

Seuraavassa esittelen väittämät, joilla pyrin selvittämään oppilaiden itsetuntoa ja toisten kanssa toimeen tulemistä. Identiteetin kehittyminen luokassa: väittämä 3. toisten kanssa opiskeleminen yläasteella on auttanut minua ymmärtämään itseänikin, väittämä 5. olen oppinut tulemaan paremmin toimeen toisten kanssa, väittämä 18. olen oppinut tuntemaan itseni paremmin ja väittämä 24. olen oppinut hyväksymään erilaisia oppilaita.

Seuraavassa esittelen väittämät, joilla halusin selvittää oppilaiden suhtautumista omaan koulumenestykseen sekä sitä, miten oppilas arvostaa koulutyötään. Lisäksi halusin saada selville, minkälainen käsitys oppilailla on siitä, miten muut (opettajat ja koulutoverit) suhtautuvat heidän menestykseen. Koulussa menestymisen mahdollisuuksia: väittämä 10. olen pystynyt yleensä keskittymään kouluaineisiin, väittämä 16. olen menestynyt tekemääni työmäärää vastaavasti, väittämä 17. olen suorittanut koulutyöni hyvin ja väittämä 23. olen menestynyt odotusteni mukaisesti opinnoissani yläasteella.

Seuraavassa esittelen väittämät, joilla halusin saada selville tuntevatko oppilaat itsensä yksinäiseksi, masentuneeksi tai onko heillä ollut keskittymisvaikeuksia koulupäivien aikana. Koulukieltisyys: väittämä 11. olen kokenut itseni yksinäiseksi koulupäivien aikana yläasteella, väittämä 15. yläaste on masentanut minua ja väittämä 22. minulla on ollut keskittymisvaikeuksia.

Parkanon yhteiskoulun 9. vuosiluokkien oppilaat vastasivat maaliskuussa 2008 kouluterveyskyselyn pohjalta kehitettyyn internet-pohjaiseen kouluhyvinvointikyselyyn (Konu 2002), jonka osa-alueita ovat: koulun olosuhteet eli koulun tilat ja toiminta (having), sosiaaliset suhteet eli koulun ihmissuhteet (loving), itsensä toteuttamisen mahdollisuudet eli koulutyö (being) ja terveydentila (health). 15 väittämän avulla kartoitettiin oppilaiden mielipiteitä koulun olosuhteista, jotka käsittelivät koulun tiloja (koulurakennus ja koulun piha) ja toimintaa (esim. lukujärjestys, työrauha, koulun säännöt). Sosiaaliin suhteisiin (koulun

ihmissuhteet) liittyviä väittämiä oli 13. Näillä väittämillä pyrittiin saamaan selville oppilaiden mielipiteitä oppilaiden ja opettajien sekä oppilaiden välisistä suhteista.

Parkanon yhteiskoulussa kysely suoritettiin koulupäivän aikana luokanopettajan valvonnassa. Opettajille oli jaettu yksityiskohtaiset ohjeet kyselyn suorittamiseksi atk-luokassa. Aluksi oppilaille selostettiin vastausohjeet ja ohjeissa kerrottiin kyselyn luottamuksellisudesta ja tutkimuksen tarkoituksena on selvittää kouluhyvinvointia ja mahdollisuutta sen parantamiseksi. Kyselyyn osallistui 71 yhdeksäsluokkalaista yhteiskoulun oppilasta.

5.4 Aineiston analyysimenetelmät

Vuoden 1996 ja 2003 tutkimusaineisto on käsitelty SPSS-tilasto-ohjelmalla. Vuoden 2008 aineisto on saatu suoraan internet-version tulostuksista, joita olen itse muokannut.

5.5 Tutkimuksen suorittaminen

Tutkimukseni lähtökohtana oli tutkia oppilaiden kouluviihtyvyyttä ja sen muutoksia vuosina 1996 ja 2003. Oppilas on ikään kuin opiskeluympäristönsä keskus, johon tuon ympäristön muut tekijät vaikuttavat ja joka vaikuttaa muihin tekijöihin. Tutkimalla oppilaiden mielipiteitä, oli tarkoitus saada kuva oppilaiden näkemyksistä, jotka selittävät heidän käsityksiään kouluviihtyvyydestä.

Tutkimukseni pitkittyessä kouluviihtyvyyden käsite on muuttunut laajempaan tarkasteluun kouluhyvinvointiin. Tutkimuksessani vuosien 1996 ja 2003 tulokset tarkastellaan niiden väittämien osalta, joilla on yhtenevyyksiä vuoden 2008 koulun hyvinvointiprofiiliin.

Helmikuussa 2008 olen pyytänyt tunnukset opetushallitukselta ja saanut käyttäjätunnuksen ja salasanan. Parkanon yhteiskoulun opettajat ovat opastaneet oppilaita, kuinka täyttää kysely internetissä. Koulu teki kyselyt koulutuntien aikana ja opettajan valvonnan alla. Tutkijana en ollut läsnä. Luottamuksellisuuden varmistamiseksi jokainen vastaaja sai satunnai-

sesti valitun salasanan kyselylomakkeeseen. Näitä salasanoja ei tallennettu. Koulun hyvinvointiprofiilissa laskettiin prosenttiluku jokaiselle hyvinvointikategorialle (kouluolosuhteet, sosiaaliset suhteet, itsensä toteuttamisen keinot ja terveysstatus).

5.6 Tutkimuksen luotettavuus

Mittauksen reliabiliteetti tarkoittaa mittaustuloksen toistettavuutta ja mittarin kykyä antaa ei-sattumanvaraisia tuloksia. Toistettavuudella tarkoitetaan sitä, että mittaustulos pysyy samana toistettaessa tutkimus samalla tai vastaavalla koehenkilöryhmällä. Satunnaisvirheitä voi syntyä kyselytilanteessa, kun vastaaja ei muista asiaa oikein, ymmärtää kysymyksen toisin kuin tutkija on ajatellut, merkitsee vastauksen väärään kohtaan tai tulosten kirjaamisessa tapahtuu virhe. (Borg & Call 1989; Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 1997.)

Kvantitatiivisen eli määrällisen tutkimuksen luotettavuutta lähestytään tavallisesti reliabiliteetin ja validiteetin käsittein. Reliabiliteetilla tavoitellaan tutkimuksen toistettavuutta, ei sattumanvaraisuutta. Validiteetti jakaantuu sisäiseen ja ulkoiseen validiteettiin. Ulkoinen validiteetti tarkoittaa tutkimuksen yleistettävyyttä ja sisäisellä validiteetilla kysytään, mitattiinko sitä, mitä oli tarkoitus mitata. Käytännössä tutkimuksen reliabiliteetti testataan suorittamalla uusintamittaus. Jos tulos on sama, mittaus on reliaabeli. (Cohen, Manion & Morrison 2000, 105 ja 117; Kerlinger & Lee 2000, 642 ja 666.) Kvalitatiivisen eli laadullisen tutkimuksen yhteydessä on tarkoituksenmukaisempaa puhua väljemmin analyysin arvioitavuudesta, eli missä määrin lukijan on mahdollista seurata tutkijan päättelyä, ja toistettavuudesta (reliabiliteetin vastine), joka edellyttää yksiselitteisten luokittelu- ja tulkintäsääntöjen johdonmukaista käyttöä (Uusitalo 1998, 84).

Tutkimuksen validius tarkoittaa tutkimusmenetelmän pätevyyttä mitata juuri sitä, mitä sen on tarkoituskin mitata. Kaikkien kyselylomakkeen kysymysten tulee vastata asetettuihin tutkimusongelmiin. Käytetyt menetelmät eivät kuitenkaan aina vastaa sitä todellisuutta, jota tutkija on ajatellut tutkivansa. Näin käy, jos kyselylomakkeen kysymykset eivät ole yksiselitteisiä ja vastaajat käsittävät ne toisin kuin tutkija on tarkoittanut. Validin tutkimuksen toteutumista edesauttavat myös edustavan otoksen saaminen ja korkea vastausprosentti. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2004, 216-217; Heikkilä 2004, 29.)

Validiteetti ja reliabiliteetti tutkimuksessa muodostavat tutkimuksen kokonaisluotettavuuden (Heikkilä 2004, 185). Tutkimuksen luotettavuuteen vaikuttavat myös eettisten kysymysten pohtiminen. Tutkimusta tehdessä joutuu tutkija tekemään lukuisia valintoja. Tutkija tehdessä valintoja tulee ottaa huomioon tutkittavien yksityisyyden ja ihmisarvon kunnioittaminen, oikeudenmukaisuus, tasa-arvoinen vuorovaikutus sekä luottamuksellisuus. Tämä edellyttää rehellisyyttä ja vastaajien tietosuojan kunnioittamista. Eettisyys näkyy myös tutkijan kriittisenä asenteena. Tämä tarkoittaa tiedon luotettavuuden ja sovellettavuuden tarkistamista. (Heikkilä 2004, 186-187.)

Tämä tutkimus on yleistettävissä Parkanon yhteiskoulun oppilaisiin, koska tutkimuskohteenä ovat kaikki tutkimuspäivänä koulussa läsnä olleet oppilaat. Tämä lisää myös tutkimuksen luotettavuutta. Tutkimuksen luotettavuutta pyrittiin lisäämään myös sillä, että kaikki saman luokka-asteen yhdeksäsluokkalaiset oppilaat vastasivat kyselyyn yhtä aikaa. Tutkimus on suoritettu vuonna 1996 ja 2003 paperisena lomakekyselynä anonyymisti ja vuonna 2008 on käytetty atk-pohjaista koulun hyvinvointiprofiililomaketta. Kaikkien vastaajien yksityisyys turvattiin sillä, että jokainen oppilas sai oman tunnuslukunsa, joka oli saatu suoraan koulun hyvinvointiprofiiliohjelmasta.

Tutkimuksen luotettavuutta lisää ajankohta, jolloin tutkimukset on suoritettu. Keväällä 1996, 2003 ja 2008 tehdyt tutkimukset yhdeksäsluokkaisille oppilaille antavat vastauksia koulussa pisimpään olleiden oppilaiden ideoista kouluviihtyvyyden parantamiseksi.

6 TULOKSET

6.1 Yleinen kouluviihtyvyys vuonna 1996

Tutkimustulokset vuodelta 1996.

Sukupuolijakauma

Taulukko 1. sukupuoli vuosi 1996

	Frequency	%	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid tyttö	48	49,5	49,5	49,5
poika	49	50,5	50,5	100,0
Total	97	100,0	100,0	

Vuonna 1996 tutkimukseen on osallistunut 97 oppilasta, joista 48 on ollut tyttöjä ja 49 poikia.

Seuraavassa on väittämät 2, 20 ja 21 (kysymyslomake liitteenä 1.), jotka pyrkivät selvittämään oppilaiden suhtautumista koulutyön kiinnostavuuteen, koulutehtävien tekemiseen, menestymiseen ja luokan ilmastoon. Yleinen kouluviihtyvyys.

Taulukko 2. Olen käynyt yläastetta mielelläni 1996

	Frequency	%	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid vastaa täysin käsitystäni	14	14,4	14,4	14,4
vastaa melko hyvin käsitystäni	40	41,2	41,2	55,7
vastaa jossain määrin käsitystäni	35	36,1	36,1	91,8
ei vastaa lainkaan käsitystäni	8	8,2	8,2	100,0
Total	97	100,0	100,0	

Vastaajista 14 oppilasta on vastannut väittämään 2, että vastaa täysin käsitystäni eli olen käynyt yläastetta mielelläni. Vastaa melko hyvin käsitystäni on vastannut 40 oppilasta. Vastaa jossain määrin käsitystäni on vastannut 35 oppilasta. Ei vastaa lainkaan käsitystäni on vastannut 8 oppilasta.

Taulukko 3. Olen viihtynyt yläasteella 1996

	Frequency	%	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid vastaa täysin käsitystäni	14	14,4	14,4	14,4
vastaa melko hyvin käsitystäni	42	43,3	43,3	57,7
vastaa jossain määrin käsitystäni	31	32,0	32,0	89,7
ei vastaa lainkaan käsitystäni	10	10,3	10,3	100,0
Total	97	100,0	100,0	

Vastaajista 14 oppilasta on vastannut väittämään 20, että vastaa täysin käsitystäni eli olen viihtynyt yläasteella. Vastaa melko hyvin käsitystäni on vastannut 42 oppilasta. Vastaa jossain määrin käsitystäni 31 oppilasta. Ei vastaa lainkaan käsitystäni on vastannut 10 oppilasta.

Taulukko 4. Uusien asioiden oppiminen on ollut mielenkiintoista 1996

	Frequency	%	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid vastaa täysin käsitystäni	11	11,3	11,3	11,3
vastaa melko hyvin käsitystäni	45	46,4	46,4	57,7
vastaa jossain määrin käsitystäni	38	39,2	39,2	96,9
ei vastaa lainkaan käsitystäni	3	3,1	3,1	100,0
Total	97	100,0	100,0	

Vastaajista on 11 oppilasta vastannut väittämään 21, että vastaa täysin käsitystäni eli uusien asioiden oppiminen on ollut mielenkiintoista. Vastaa melko hyvin käsitystäni on vastannut 45 oppilasta. Vastaa jossain määrin käsitystäni on vastannut 38 oppilasta. Ei vastaa lainkaan käsitystäni on vastannut 3 oppilasta.

6.2 Yleinen kouluviihtyvyys vuonna 2003

Seuraavassa on väittämät 2, 20 ja 21 (kysymyslomake liitteenä 1.), jotka pyrkivät selvittämään oppilaiden suhtautumista koulutyön kiinnostavuuteen, koulutehtävien tekemiseen, menestymiseen ja luokan ilmastoon. Yleinen kouluviihtyvyys.

Taulukko 5. sukupuoli vuonna 2003

	Frequency	%	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid tyttö	40	46,0	46,0	46,0
poika	47	54,0	54,0	100,0
Total	87	100,0	100,0	

Vuonna 2003 tutkimukseen osallistui 87 oppilasta, joista tyttöjä oli 40 ja poikia 47.

Taulukko 6. Olen käynyt yläastetta mielelläni vuosi 2003

	Frequency	%	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid vastaa täysin käsitystäni	10	11,5	11,5	11,5
vastaa melko hyvin käsitystäni	40	46,0	46,0	57,5
vastaa jossain määrin käsitystäni	23	26,4	26,4	83,9
ei vastaa lainkaan käsitystäni	14	16,1	16,1	100,0
Total	87	100,0	100,0	

Väittämään 2, että olen käynyt yläastetta mielelläni vastasi 10 oppilasta, että vastaa melko hyvin käsitystäni. Vastaa melko hyvin käsitystäni on vastannut 40 oppilasta. Vastaa jossain

väärin käsitystäni on vastannut 23 oppilasta. Ei vastaa lainkaan käsitystäni on vastannut 14 oppilasta.

Taulukko 7. Olen viihtynyt yläasteella 2003

		Frequency	%	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	vastaa täysin käsitystäni	17	19,5	19,5	19,5
	vastaa melko hyvin käsitystäni	31	35,6	35,6	55,2
	vastaa jossain määrin käsitystäni	23	26,4	26,4	81,6
	ei vastaa lainkaan käsitystäni	16	18,4	18,4	100,0
	Total	87	100,0	100,0	

Väittämään 20, että olen viihtynyt yläasteella, on vastannut 17 oppilasta vastaa täysin käsitystäni. 31 oppilasta on vastannut, että vastaa melko hyvin käsitystäni. 23 oppilasta vastaa jossain määrin käsitystäni. 16 oppilasta ei vastaa lainkaan käsitystäni.

Taulukko 8. Uusien asioiden oppiminen on ollut mielenkiintoista 2003

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	vastaa täysin käsitystäni	13	14,9	14,9	14,9
	vastaa melko hyvin käsitystäni	36	41,4	41,4	56,3
	vastaa jossain määrin käsitystäni	31	35,6	35,6	92,0
	ei vastaa lainkaan käsitystäni	7	8,0	8,0	100,0
	Total	87	100,0	100,0	

Väittämään 21 on vastannut 13 oppilasta, että vastaa täysin käsitystäni, vastaa melko hyvin käsitystäni 36 oppilasta, vastaa jossain määrin käsitystäni 31 oppilasta ja ei vastaa lainkaan käsitystäni 7 oppilasta.

6.3 Opettajien ja oppilaiden väliset suhteet vuonna 1996

Seuraavassa esittelen väittämiä, joilla pyrin saamaan selville oppilaiden käsityksiä siitä, miten opettajat heihin suhtautuvat. Opettajien ja oppilaiden väliset suhteet vuonna 1996 ja 2003..

Taulukko 9. Opettajat ovat kohdelleet minua oikeudenmukaisesti yläasteella 1996

		Frequency	%	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	vastaa täysin käsitystäni	13	13,4	13,4	13,4
	vastaa melko hyvin käsitystäni	47	48,5	48,5	61,9
	vastaa jossain määrin käsitystäni	29	29,9	29,9	91,8
	ei vastaa lainkaan käsitystäni	8	8,2	8,2	100,0
	Total	97	100,0	100,0	

Väittämään 1 eli opettajat ovat kohdelleet minua oikeudenmukaisesti yläasteella, on vastannut 13 oppilasta, että vastaa täysin käsitystäni. Vastaa melko hyvin käsitystäni 47 oppilasta, vastaa jossain määrin käsitystäni 29 oppilasta, ei vastaa lainkaan käsitystäni 8 oppilasta.

Taulukko 10. Opettajat ovat kannustaneet minua oppimaan uusia asioita 1996

		Frequency	%	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	vastaa täysin käsitystäni	9	9,3	9,3	9,3
	vastaa melko hyvin käsitystäni	25	25,8	25,8	35,1
	vastaa jossain määrin käsitystäni	44	45,4	45,4	80,4
	ei vastaa lainkaan käsitystäni	19	19,6	19,6	100,0
	Total	97	100,0	100,0	

Väittämään 6 on vastannut 9 oppilasta, että vastaa täysin käsitystäni. Vastaa melko hyvin käsitystäni on vastannut 25 oppilasta. Vastaa jossain määrin käsitystäni vastanneita on 44 oppilasta ja ei vastaa yhtään käsitystäni on vastannut 19 oppilasta.

Taulukko 11. Opettajat ovat kohdelleet minua samanarvoisena kuin muitakin oppilaita 1996

		Frequency	%	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	vastaa täysin käsitystäni	20	20,6	20,6	20,6
	vastaa melko hyvin käsitystäni	35	36,1	36,1	56,7
	vastaa jossain määrin käsitystäni	28	28,9	28,9	85,6
	ei vastaa lainkaan käsitystäni	14	14,4	14,4	100,0
	Total	97	100,0	100,0	

Väittämään 8 eli opettajat ovat kohdelleet minua samanarvoisesti kuin muitakin oppilaita on vastannut 20 oppilasta, että vastaa melko täysin käsitystäni. 35 oppilasta on vastannut, että vastaa melko hyvin käsitystäni ja 14 oppilasta vastasi, että ei vastaa lainkaan käsitystäni.

Taulukko 12. Tuntiosaamiseni ja kokeista saamani numerot ovat vastanneet todistukseni arvosanoja 1996

		Frequency	%	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	vastaa täysin käsitystäni	15	15,5	15,5	15,5
	vastaa melko hyvin käsitystäni	44	45,4	45,4	60,8
	vastaa jossain määrin käsitystäni	27	27,8	27,8	88,7
	ei vastaa lainkaan käsitystäni	11	11,3	11,3	100,0
	Total	97	100,0	100,0	

Väittämään 13, että tuntiosaamiseni ja kokeista saamani numerot ovat vastanneet todistukseni arvosanoja, on vastannut 15 oppilasta, että vastaa täysin käsitystäni. 44 oppilasta on vastannut, että vastaa melko hyvin käsitystäni. 27 oppilasta on vastannut, että vastaa jossain määrin käsitystäni ja 11 oppilasta, että ei vastaa lainkaan käsitystäni.

6.4 Opettajien ja oppilaiden väliset suhteet 2003

Taulukko 13. Opettajani ovat kohdelleet minua oikeudenmukaisesti yläasteella 2003

	Frequency	%	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid vastaa täysin käsitystäni	21	24,1	24,1	24,1
vastaa melko hyvin käsitystäni	37	42,5	42,5	66,7
vastaa jossain määrin käsitystäni	20	23,0	23,0	89,7
ei vastaa lainkaan käsitystäni	9	10,3	10,3	100,0
Total	87	100,0	100,0	

Väittämään 1, että opettajat ovat kohdelleet minua oikeudenmukaisesti yläasteella, on 21 oppilasta vastannut, että vastaa täysin käsitystäni. 37 oppilasta on vastannut, että vastaa melko hyvin käsitystäni, 20 oppilasta, että vastaa jossain määrin käsitystäni ja 9 oppilasta että, ei vastaa lainkaan käsitystäni.

Taulukko 14. Opettajat ovat kannustaneet minua oppimaan uusia asioita 2003

	Frequency	%	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid vastaa täysin käsitystäni	3	3,4	3,4	3,4
vastaa melko hyvin käsitystäni	26	29,9	29,9	33,3
vastaa jossain määrin käsitystäni	40	46,0	46,0	79,3
ei vastaa lainkaan käsitystäni	18	20,7	20,7	100,0
Total	87	100,0	100,0	

Väittämään 6 opettajat ovat kannustaneet minua oppimaan uusia asioita, on vastannut 3 oppilasta, että vastaa täysin käsitystäni. Vastaa melko hyvin käsitystäni on vastannut 26 oppilasta. Vastaa jossain määrin käsitystäni on vastannut 40 oppilasta ja ei vastaa yhtään käsitystäni on vastannut 18 oppilasta.

Taulukko 15. Opettajat ovat kohdelleet minua samanarvoisena kuin muitakin oppilaita 2003

	Frequency	%	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid vastaa täysin käsitystäni	21	24,1	24,1	24,1
vastaa melko hyvin käsitystäni	27	31,0	31,0	55,2
vastaa jossain määrin käsitystäni	14	16,1	16,1	71,3
ei vastaa lainkaan käsitystäni	25	28,7	28,7	100,0
Total	87	100,0	100,0	

Väittämään 8 opettajat ovat kohdelleet minua samanarvoisesti kuin muitakin oppilaita on vastannut 21 oppilasta, että vastaa täysin käsitystäni. Vastaa melko hyvin käsitystäni on vastannut 27 oppilasta, vastaa jossain määrin käsitystäni 14 oppilasta ja ei vastaa lainkaan käsitystäni on vastannut 25 oppilasta.

Taulukko 16. Tuntiosaamiseni ja kokeista saamani numerot ovat vastanneet todistukseni arvosanoja 2003

	Frequency	%	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid vastaa täysin käsitystäni	22	25,3	25,3	25,3
vastaa melko hyvin käsitystäni	37	42,5	42,5	67,8
vastaa jossain määrin käsitystäni	19	21,8	21,8	89,7
ei vastaa lainkaan käsitystäni	9	10,3	10,3	100,0
Total	87	100,0	100,0	

Väittämään 13 tuntiosaamiseni ja kokeista saamani numerot ovat vastanneet todistukseni arvosanoja, on vastannut 22 oppilasta, että vastaa täysin käsitystäni. Vastaa melko hyvin käsitystäni on vastannut 37 oppilasta, vastaa jossain määrin käsitystäni 19 oppilasta ja ei vastaa lainkaan käsitystäni 9 oppilasta.

6.5 Koulussa menestymisen mahdollisuuksia vuonna 1996

Taulukko 17. sukupuoli 1996

		Frequency	%	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	tyttö	48	49,5	49,5	49,5
	poika	49	50,5	50,5	100,0
	Total	97	100,0	100,0	

Taulukko 18. Olen pystynyt yleensä keskittymään kouluaineisiin 1996

		Frequency	%	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	vastaa täysin käsitystäni	15	15,5	15,5	15,5
	vastaa melko hyvin käsitystäni	54	55,7	55,7	71,1
	vastaa jossain määrin käsitystäni	26	26,8	26,8	97,9
	ei vastaa lainkaan käsitystäni	2	2,1	2,1	100,0
	Total	97	100,0	100,0	

Väittämään 10 olen pystynyt yleensä keskittymään kouluaineisiin, on 15 oppilasta vastannut, että vastaa täysin käsitystäni. Vastaa melko hyvin käsitystäni on vastannut 54 oppilasta. Vastaa jossain määrin käsitystäni, on vastannut 26 oppilasta. Ei vastaa lainkaan käsitystäni 2 oppilasta.

Taulukko 19. Olen menestynyt tekemääni työmäärää vastaavasti 1996

		Frequency	%	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	vastaa täysin käsitystäni	19	19,6	19,6	19,6
	vastaa melko hyvin käsitystäni	44	45,4	45,4	64,9
	vastaa jossain määrin käsitystäni	30	30,9	30,9	95,9
	ei vastaa lainkaan käsitystäni	4	4,1	4,1	100,0
	Total	97	100,0	100,0	

Väittämä 16 olen menestynyt tekemääni työmäärää vastaavasti, 19 oppilasta on vastannut, että vastaa täysin käsitystäni. 44 oppilasta vastaa, että vastaa melko hyvin käsitystäni. Vastaa jossain määrin käsitystäni 30 oppilasta ja ei vastaa lainkaan käsitystäni 4 oppilasta.

Taulukko 20. Olen suorittanut koulutyöni hyvin 1996

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	vastaa täysin käsitystäni	6	6,2	6,2	6,2
	vastaa melko hyvin käsitystäni	45	46,4	46,4	52,6
	vastaa jossain määrin käsitystäni	40	41,2	41,2	93,8
	ei vastaa lainkaan käsitystäni	6	6,2	6,2	100,0
	Total	97	100,0	100,0	

Väittämä 17 olen suorittanut koulutyöni hyvin vastaa täysin käsitystäni 6 oppilasta. Vastaa melko hyvin käsitystäni on vastannut 45 oppilasta. Vastaa jossain määrin käsitystäni on vastannut 40 oppilasta ja 6 oppilasta on vastannut, että ei vastaa lainkaan käsitystäni.

Taulukko 21. Olen menestynyt odotusteni mukaisesti opinnoissani yläasteella 1996

		Frequency	%	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	vastaa täysin käsitystäni	5	5,2	5,2	5,2
	vastaa melko hyvin käsitystäni	42	43,3	43,3	48,5
	vastaa jossain määrin käsitystäni	34	35,1	35,1	83,5
	ei vastaa lainkaan käsitystäni	16	16,5	16,5	100,0
	Total	97	100,0	100,0	

Väittämään 23 olen menestynyt odotusteni mukaisesti opinnoissani yläasteella, on vastannut 5 oppilasta, että vastaa täysin käsitystäni. Vastaa melko hyvin käsitystäni 42 oppilasta, vastaa jossain määrin käsitystäni 34 oppilasta ja ei vastaa lainkaan käsitystäni 16 oppilasta.

6.6 Koulussa menestymisen mahdollisuuksia vuonna 2003

Taulukko 22. Olen pystynyt yleensä keskittymään kouluaineisiin 2003

		Frequency	%	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	vastaa täysin käsitystäni	16	18,4	18,4	18,4
	vastaa melko hyvin käsitystäni	45	51,7	51,7	70,1
	vastaa jossain määrin käsitystäni	23	26,4	26,4	96,6
	ei vastaa lainkaan käsitystäni	3	3,4	3,4	100,0
	Total	87	100,0	100,0	

Väittämään 10 olen pystynyt yleensä keskittymään kouluaineisiin, on 16 oppilasta vastannut, että vastaa täysin käsitystäni. Vastaa melko hyvin käsitystäni 45 oppilasta ja vastaa jossain määrin käsitystäni 23 oppilasta ja ei vastaa lainkaan käsitystäni 3 oppilasta.

Taulukko 23. Olen menestynyt tekemääni työmäärää vastaavasti 2003

		Frequency	%	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	vastaa täysin käsitystäni	14	16,1	16,1	16,1
	vastaa melko hyvin käsitystäni	47	54,0	54,0	70,1
	vastaa jossain määrin käsitystäni	24	27,6	27,6	97,7
	ei vastaa lainkaan käsitystäni	2	2,3	2,3	100,0
	Total	87	100,0	100,0	

Väittämä 16 olen menestynyt tekemääni työmäärää vastaavasti, 14 oppilasta on vastannut, että vastaa täysin käsitystäni. Vastaa melko hyvin käsitystäni 47 oppilasta, vastaa jossain määrin käsitystäni 24 oppilasta ja ei vastaa lainkaan käsitystäni 2 oppilasta.

Taulukko 24. Olen suorittanut koulutyöni hyvin 2003

		Frequency	%	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	vastaa täysin käsitystäni	19	21,8	21,8	21,8
	vastaa melko hyvin käsitystäni	44	50,6	50,6	72,4
	vastaa jossain määrin käsitystäni	18	20,7	20,7	93,1
	ei vastaa lainkaan käsitystäni	6	6,9	6,9	100,0
	Total	87	100,0	100,0	

Väittämä 17 olen suorittanut koulutyöni hyvin, on vastannut 19 oppilasta, että vastaa täysin käsitystäni. Vastaa melko hyvin käsitystäni 44 oppilasta, vastaa jossain määrin käsitystäni 18 oppilasta ja ei vastaa lainkaan käsitystäni 6 oppilasta.

Taulukko 25. Olen menestynyt odotusteni mukaisesti opinnoissani yläasteella 2003

		Frequency	%	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	vastaa täysin käsitystäni	15	17,2	17,2	17,2
	vastaa melko hyvin käsitystäni	41	47,1	47,1	64,4
	vastaa jossain määrin käsitystäni	28	32,2	32,2	96,6
	ei vastaa lainkaan käsitystäni	3	3,4	3,4	100,0
	Total	87	100,0	100,0	

Väittäjä 23 olen menestynyt odotusteni mukaisesti opinnoissani yläasteella, 15 oppilasta on vastannut, että vastaa täysin käsitystäni. Vastaa melko hyvin käsitystäni 41 oppilasta, vastaa jossain määrin käsitystäni 28 oppilasta ja ei vastaa lainkaan käsitystäni 3 oppilasta.

6.7 Avoimien vastausten tarkastelua

6.7.1 Mikä koulussasi on parasta?

Vuoden 1996 tutkimuslomakkeessa ei ollut sellaisia avoimia kysymyksiä, joilla olisi tänä päivänä merkitystä. Silloin oltiin kiinnostuneita jaksotetusta opiskelumuodosta, koska se oli uutta. Tämän päivän opiskelijat eivät edes tiedä muunlaista opiskelutapaa kuin nykyinen käytäntö on.

Vuoden 2003 avoimessa kysymyksessä numero 25 ”kerro mitkä kaikki asiat sinun mielestäsi vaikuttavat koulussa viihtymiseen (LIITE 1). Vastauksista voi päätellä, että asiaa oli mietitty. Monessa vastauksessa haluttiin, että koulun seinät maalataan kauniin värisiksi, haluttiin uusia penkkejä käytäville, välituntien viettomahdollisuuksia haluttiin parantaa. Oppilaat halusivat enemmän viherkasveja, ilmastointia voisi parantaa, joka myös oli vuoden 2008 tutkimustulosten parantamishdotuksissa. Koulun käytäville haluttiin pehmeitä penkkejä, toivottiin pulpetteja uudempia. Vastauksista näkyi, että asiaa oli pohdittu ja parannusehdotukset olivat toteuttamiskelpoisia.

Kyselylomakkeiden vastauksia vuoden 2008 aineistosta. Kaikista parhaimmaksi oppilaat määrittivät ”rento ilmapiiri”. Kaksi kolmasosaa vastanneista oppilaista vastasi ilmapiiriin olevan parasta. Monessa vastauksessa oltiin sitä mieltä, että parasta on ruoka ja viihtyisät ruokailutilat.

Seuraavassa on kyselylomakkeeseen kirjoitettuja vastauksia: *”Rento ilmapiiri. Oppilaat”, ”Suhtkoht rennot opettajat ja ilmapiiri”, ”ilmapiiri, kaikki tulee suurin piirtein toimeen, kuka kunkin kanssa”, ”ruokailu”, ”kouluni on ihan viihtyisä paikka opiskella”, ”hyvät ruuat”, ”Valinnaiset ovat erittäin hyvät. Ruokailu on todella hyvä ja ruoka Pirkanmaan parasta”, ”ruoka on lähinnä loistavaa”, ”Koulussamme on mielestäni ihan hyviä valinnaisaineita sekä hyvät opettajat. Kouluruoka on ihan hyvää ja koulussamme ei mielestäni ole kiusaamista”, ”Tilava ruokasali ja ruoka on usein hyvää”, ”Koulun siisteys ja aika hyvä ilmapiiri”, ”ruokala on tilava ja viihtyisä ja ruoka on usein hyvää”, ”Rento ilmapiiri ja suurin osa opettajista osaa opettaa todella hyvin ja kiinnostavasti”.*

6.7.2 Mitä asioita tulisi erityisesti parantaa?

Vuonna 1996 kyselylomakkeen avoimet kysymykset koskivat vain jaksomuotoista opiskelua.

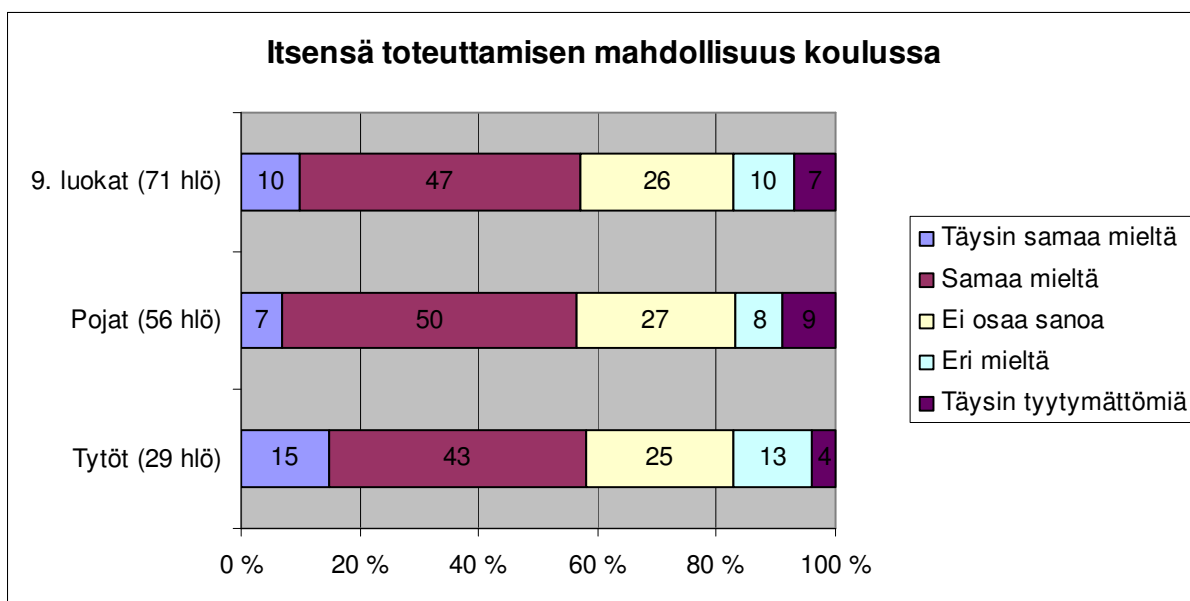
Vuoden 2003 avoin kysymys 27: *Kerro mitkä kaikki asiat sinun mielestäsi vaikuttavat koulussa viihtymiseen?* Vuoden 2003 kyselylomakkeissa toivottiin: *”Mukavammat penkit käytävälle, seinät vois maalata toisella värillä”, ”Paremmat penkit, leveemmät käytävät”, ”Vois vähän remontoida koko rakennusta. Kelta-oranssit seinät ovat tosi hienot”, ”Luo- kissa voisi toimia edes ilmastointi”, ”Koulu pitäisi ehdottomasti remontoida”, jne.*

Kyselylomakkeen (LIITE 2.) kysymys: *Mitä asioita tulisi erityisesti parantaa?* Vastauksista vuonna 2008 nousee esille ilmastointi, johon toivotaan parannusta. Välituntien vietto- paikkoihin toivotaan lisää viihtyisyyttä. Opettajilta toivotaan tasa-arvoisuutta oppilaisiin. Lisäksi toivotaan liikuntaa lisää. Pienillä asioilla voidaan parantaa kohteita, joihin halutaan muutoksia.

6.8 Koulun hyvinvointiprofiili itsensä toteuttamisen mahdollisuus koulussa 2008

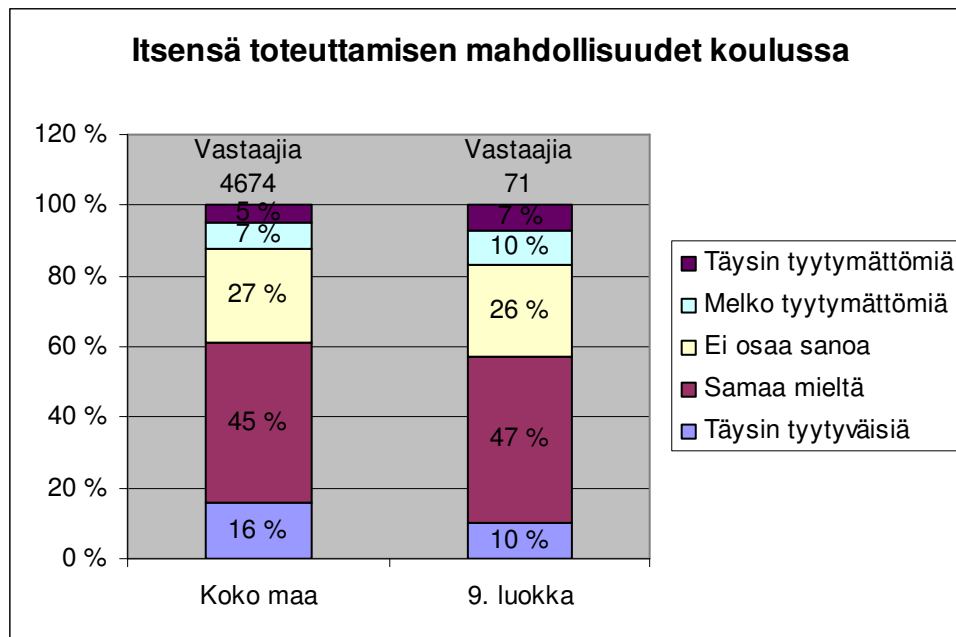
Itsensä toteuttamisen mahdollisuudet koulussa sisälsi seuraavanlaisia väittämiä:

- minun työtäni arvostetaan koulussa,
- minua pidetään koulussa henkilönä, jolla on merkitystä,
- opettajat rohkaisevat minua ilmaisemaan mielipiteeni,
- oppilaiden mielipiteet otetaan huomioon koulun kehittämisessä,
- koulussamme oppilaat osallistuvat sääntöjen tekemiseen,
- opettajat eivät odota minulta liikaa opiskelussani,
- arvostan itse koulutyötäni,
- toimin vastuullisesti kouluun liittyvissä asioissa,
- tunnen vahvuuteni ja heikkouteni kouluasioissa,
- pystyn seuraamaan oppituntien opetusta,
- olen löytänyt itselleni sopivan opiskelutavan,
- pystyn tekemään omatoimisuutta vaativia tehtäviä,
- pystyn keskittymään tehtäviini,
- suoriudun läksyistäni,
- saan apua opettajalta, jos tarvitsen sitä,
- saan tukiopetusta, jos tarvitsen sitä,
- saan erityisopetusta, jos tarvitsen sitä,
- saan ohjausta opiskeluuni, jos tarvitsen sitä,
- opettajat kannustavat minua opiskelussa,
- saan kiitosta, jos olen suoriutunut hyvin tehtävissäni,
- opiskelu on minusta helppoa,
- useimpien oppiaineiden etenemisvauhti on minulle sopiva,
- koulussani on minua kiinnostavia valinnaisia,
- koulussani on minua kiinnostavia kerhoja.

Kuvio 3. Itsensä toteuttamisen mahdollisuus koulussa vuonna 2008 prosentteina

Koulun hyvinvointiprofiilin väittämiin itsensä toteuttamisen mahdollisuudet koulussa vastasi 71 henkilöä. 10 oppilasta oli täysin samaa mieltä, 47 oppilasta oli samaa mieltä, 26 vastanneista ei osannut sanoa, 10 vastaajaa oli eri mieltä ja täysin eri mieltä 7 oppilasta. Sukupuoli jakauma osoittaa, että tytöistä 58 % on täysin tyytyväisiä itsensä toteuttamisen mahdollisuuksiin koulussa ja vastaavasti pojista 57 % täysin tyytyväisiä. Ei samaa eikä eri mieltä on tytöistä 25 % ja pojista 27 %. Eri mieltä on tytöistä 17 % ja pojista 17 %.

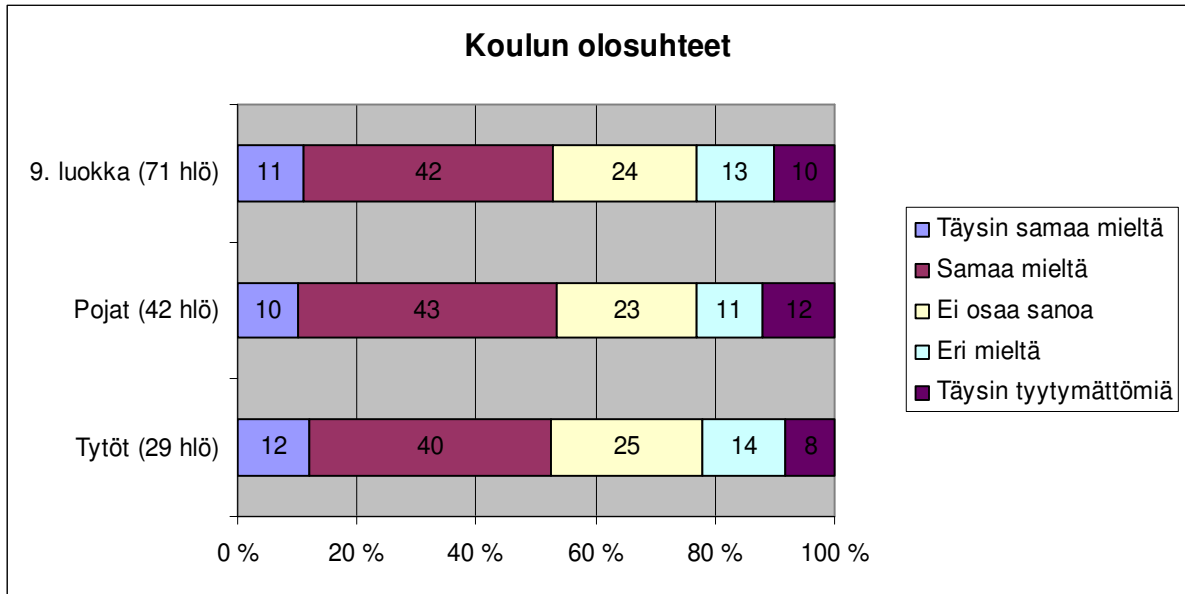

Kuvio 4. Itsensä toteuttamisen mahdollisuudet koulussa vuonna 2008 koko maa ja 9. luokka

6.9 Koulun hyvinvointiprofiili: koulun olosuhteet 2008

Koulun olosuhteet sisältävät seuraavanlaisia väittämiä:

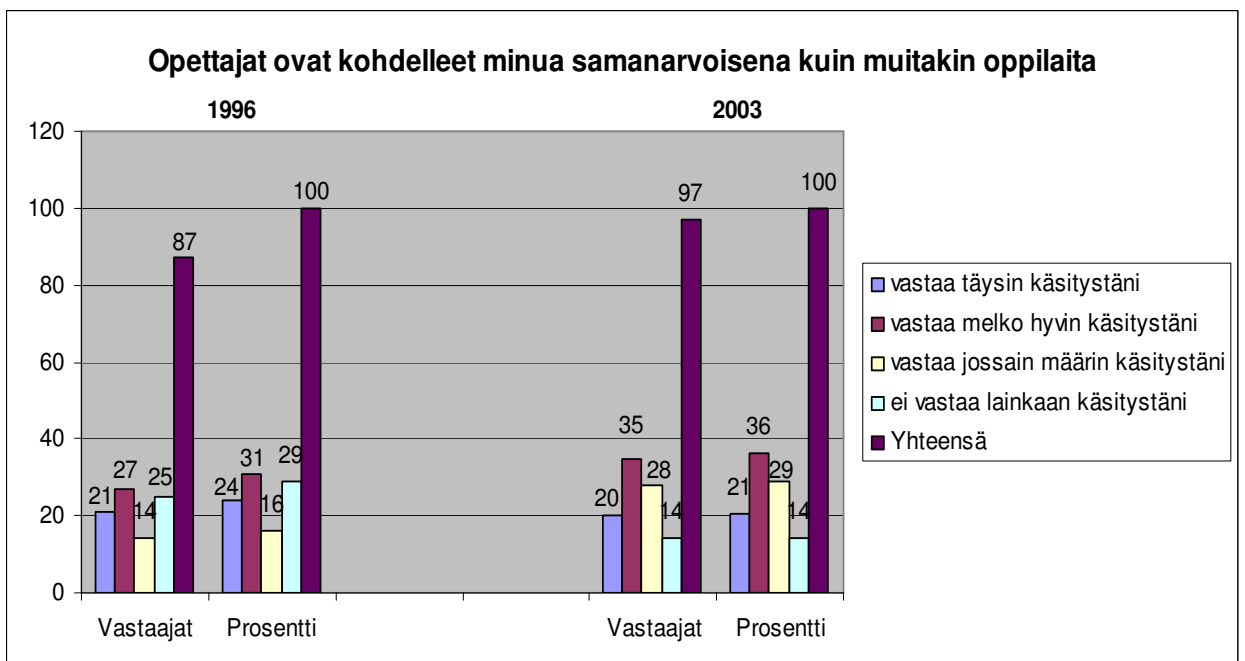
- luokat ovat riittävän tilavia,
- luokkien ilmanvaihto on hyvä,
- luokkien valaistus on hyvä,
- luokkien lämpötila on sopiva,
- työtuolit ja – pöydät ovat opiskeluun sopivia,
- muut opiskeluun käytettävät tilat ovat tarkoitukseen sopivia (liikunta, käsityö, musiikki yms. tilat),
- koulun wc-tilat ovat hyvät,
- koulun tilat ovat siistejä,
- välituntitilat ovat tarkoitukseen sopivia,
- omien tavaroiden säilytystilat ovat hyvät,
- koulurakennus on viihtyisä,
- koulurakennus on turvallinen,
- koulun piha on viihtyisä,
- koulun piha on turvallinen.

Kuvio 5. Koulun olosuhteet vuonna 2008 prosentteina

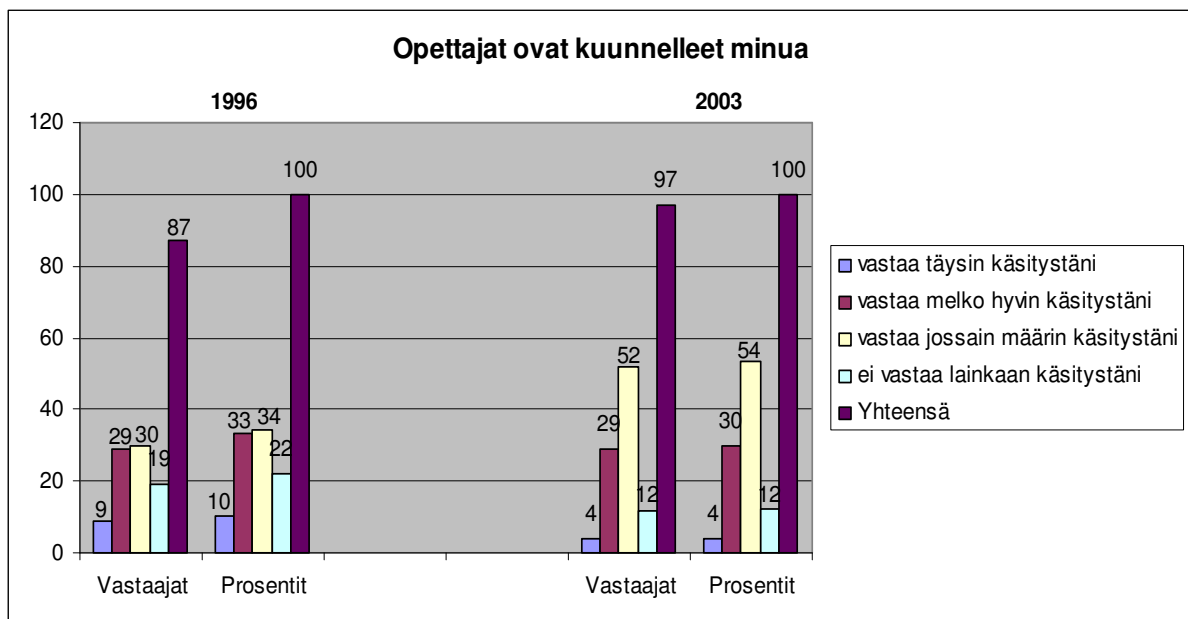
Vastaajista 11 oppilasta oli täysin samaa mieltä koulun olosuhteista, 42 oppilasta oli samaa mieltä, 24 ei osannut sanoa, 13 oli eri mieltä ja täysin eri mieltä oli 10 oppilasta.

6.10 Koulun sosiaaliset suhteet vuonna 1996 ja 2003

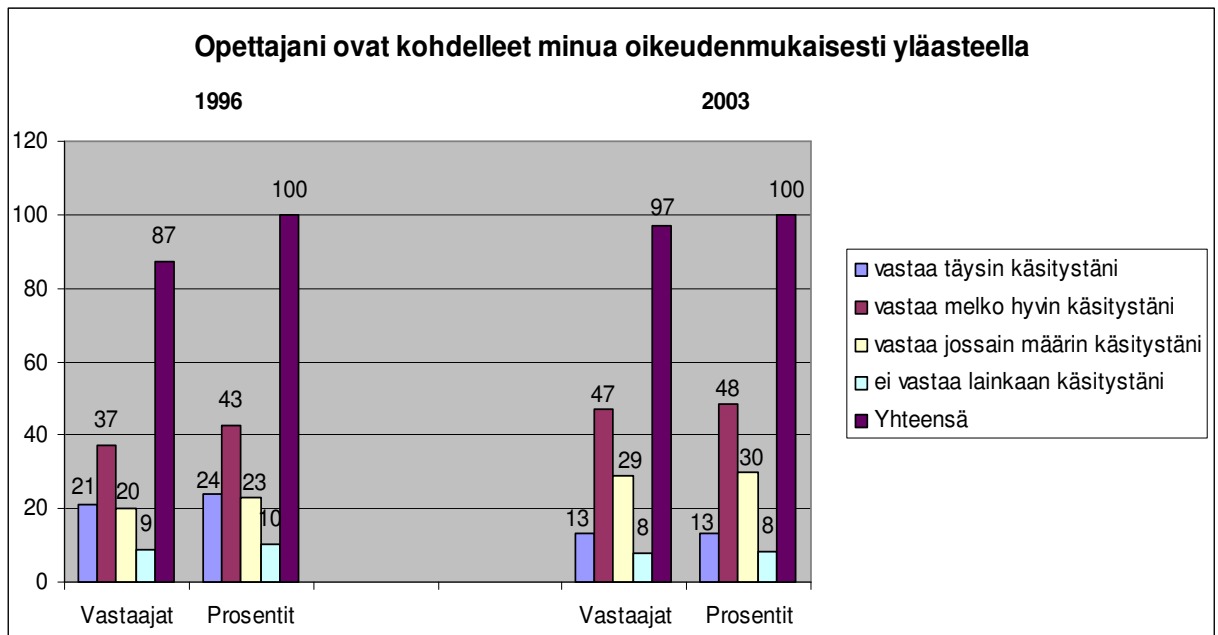
Kuvio 6. Opettajat ovat kohdelleet minua samanarvoisesti kuin muitakin oppilaita vuosina 1996 ja 2003

Kyselylomakkeen väittämään 8 (LIITE 1.) vuonna 1996 vastanneista oppilaista 21 (24 %) oli sitä mieltä, että opettajat ovat kohdelleet minua samanarvoisesti kuin muitakin oppilaita. Vastaava luku vuonna 2003 on ollut 20 oppilasta (21 %). Vastaa melko hyvin käsitystäni on vastannut 27 oppilasta (31 %) vuonna 1996, kun vuonna 2003 vastanneita on ollut 35 oppilasta (36 %). Vastaa jossain määrin käsitystäni on vastannut 14 oppilasta (16 %) vuonna 1996 ja 28 oppilasta (29 %) vuonna 2003. Ei vastaa lainkaan käsitystäni 25 oppilasta (29 %) vuonna 1996 ja 14 oppilasta (14 %) vuonna 2003.

Kuvio 7. Opettajat ovat kuunnelleet minua vuosina 1996 ja 2003

Väittämään 19 (LIITE 1.) vuonna 1996 oppilaista on 9 (10 %) vastannut, että opettajat ovat kuunnelleet minua. Vastaava vuonna 2003 on ollut 4 oppilasta eli 4 % vastanneista 97 oppilaasta. 29 oppilasta (33 %) vuonna 1996 on vastannut, että vastaa melko hyvin käsitystäni. Vuonna 2003 samoin 29 oppilasta (30 %). Vastaa jossain määrin käsitystäni 30 oppilasta (34 %) vuonna 1996 on ollut tätä mieltä. Vastaavasti vuonna 2003 luku on ollut 52 oppilasta (54 %). Vuonna 1996 19 oppilasta (22 %) on ollut sitä mieltä, että ei vastaa lainkaan käsitystäni. Vuonna 2003 luku on ollut 12 oppilasta (12 %).

Kuvio 8. Opettajani ovat kohdelleet minua oikeudenmukaisesti yläasteella vuosina 1996 ja 2003

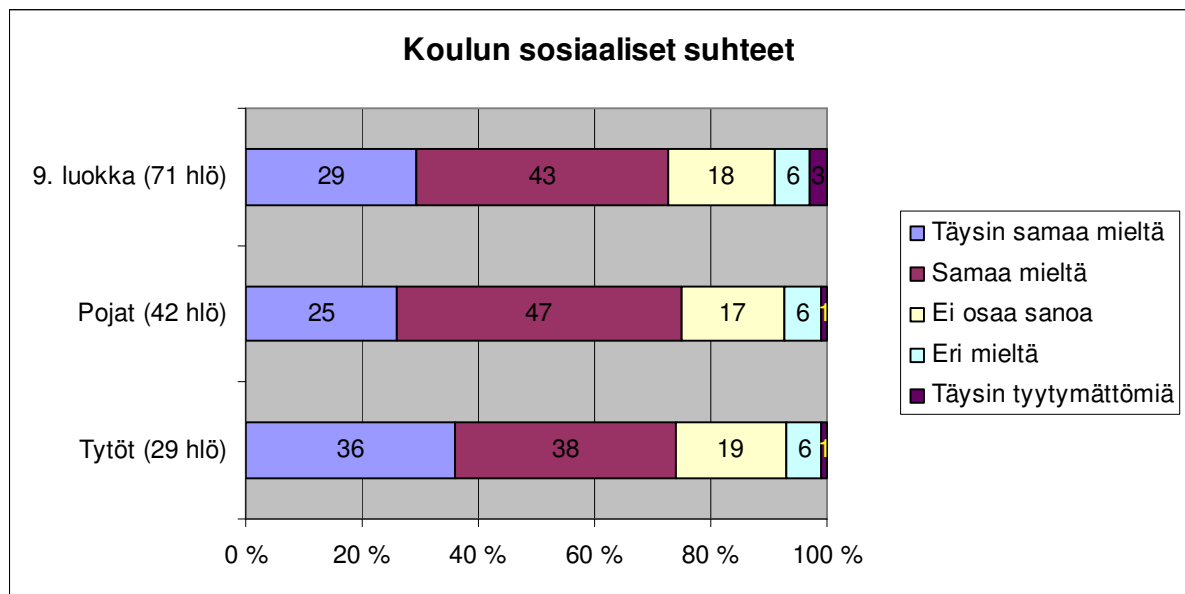
Kyselylomakkeen väittämään 1 (LIITE 1) opettajani ovat kohdelleet minua oikeudenmukaisesti on vuonna 1996 vastannut 21 oppilasta (24 %), että vastaa täysin käsitystäni. Vuonna 2003 luvut ovat olleet 13 oppilasta eli 13 %. Vastaa melko hyvin käsitystäni 37 oppilasta (43 %) on vastannut vuonna 1996 ja 47 oppilasta (48 %) vuonna 2003. Vastaa jossain määrin käsitystäni 20 oppilasta (23 %) vuonna 1996 ja 29 oppilasta (30 %) vuonna 2003. Ei vastaa lainkaan käsitystäni vuonna 1996 on vastannut väittämään 9 oppilasta (10 %) ja vuonna 2003 oppilasta 8 (8 %) on ollut tätä mieltä.

6.11 Koulun hyvinvointiprofiili: koulun sosiaaliset suhteet 2008

Koulun sosiaaliset suhteet käsittivät väittämiä:

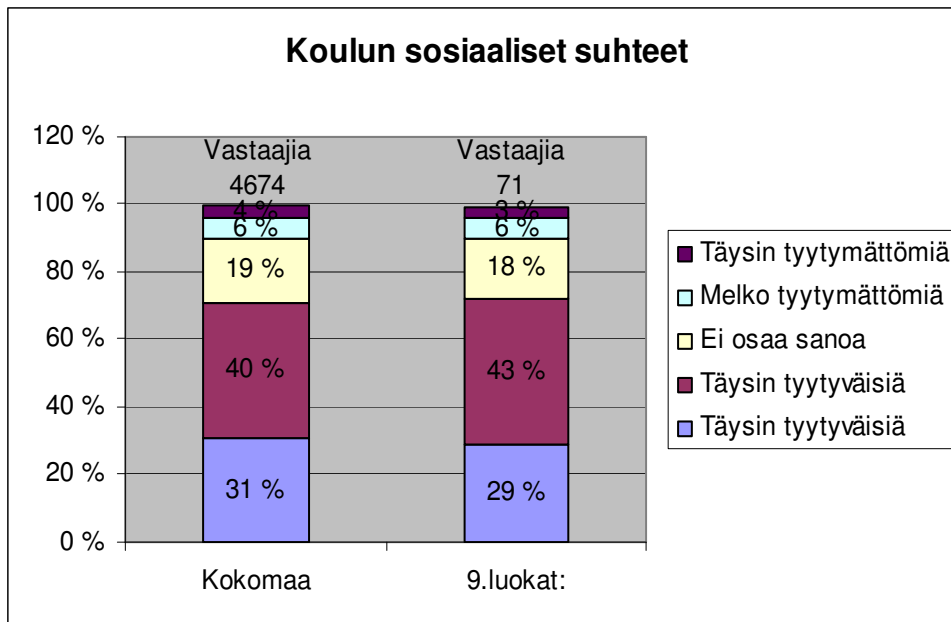
- luokkani oppilaat viihtyvät hyvin yhdessä,
- ryhmässä työskentely sujuu hyvin luokassani,
- luokkakaverit auttavat toisiaan koulutehtävissä,
- luokkakaverit auttavat toisiaan ongelmatilanteissa,
- luokkakaverit tulevat väliin, jos jotain oppilasta kiusataan,

- koulukavereiden kanssa on helppo tulla toimeen,
- minulla on ystäviä tässä oppilaitoksessa,
- koulukaverit hyväksyvät minut sellaisena kuin olen,
- opettajat kohtelevat meitä oppilaita oikeudenmukaisesti,
- opettajien kanssa on helppo tulla toimeen,
- useimmat opettajat ovat kiinnostuneita siitä, mitä minulle kuuluu,
- useimmat opettajat ovat ystävällisiä.

Kuvio 9. Koulun sosiaaliset suhteet prosentteina vuonna 2008

Väittämä koulun sosiaaliset suhteet 29 oppilasta on täysin samaa mieltä, samaa mieltä on 43 oppilasta, 18 oppilasta ei osaa sanoa, eri mieltä on 6 oppilasta ja täysin eri mieltä on 3 oppilasta.

Kuvio 10. Koulun sosiaaliset suhteet vuonna 2008 verrattuna koko maan tuloksiin

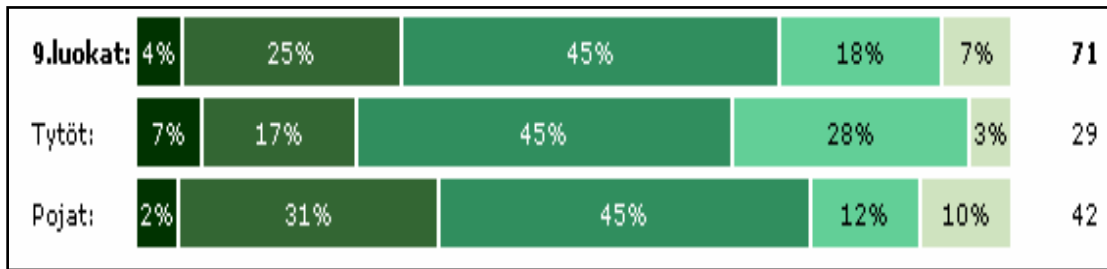
Koulun sosiaaliset suhteet kyselylomake (LIITE 2.) on vastannut Parkanon yhteiskoulun oppilaista 62 % täysin tyytyväisiä ja 18 % ei osaa sanoa. Melko tyytymättömiä on 6 % ja täysin tyytymättömiä 3 %. Vastaavat luvut koko maan osalta ovat 71 % on täysin tyytyväisiä ja 19 % ei osaa sanoa. 6 % on melko tyytymättömiä ja 4 % täysin tyytymättömiä.

Taulukko 25. Väittämä / Koulun sosiaaliset suhteet. Opettajat kohtelevat meitä oppilaita oikeudenmukaisesti

9.luokat:	8%	44%	27%	17%	4%	71
Tytöt:	10%	38%	28%	24%		29
Pojat:	7%	48%	26%	12%	7%	42

Koulun hyvinvointiprofiili kyselylomakkeessa väittämän opettajat kohtelevat meitä oppilaita oikeudenmukaisesti on 8 % tytöistä ollut täysin samaa mieltä. 10 % samaa mieltä, ei samaa eikä eri mieltä 38 %. Eri mieltä on ollut 28 % ja täysin eri mieltä 24 %. Vastaajista poikien osuus väittämään täysin samaa mieltä 7 %. Samaa mieltä 48 %, ei samaa eikä eri mieltä 26 %. Eri mieltä on ollut 12 % ja täysin eri mieltä 7 %.

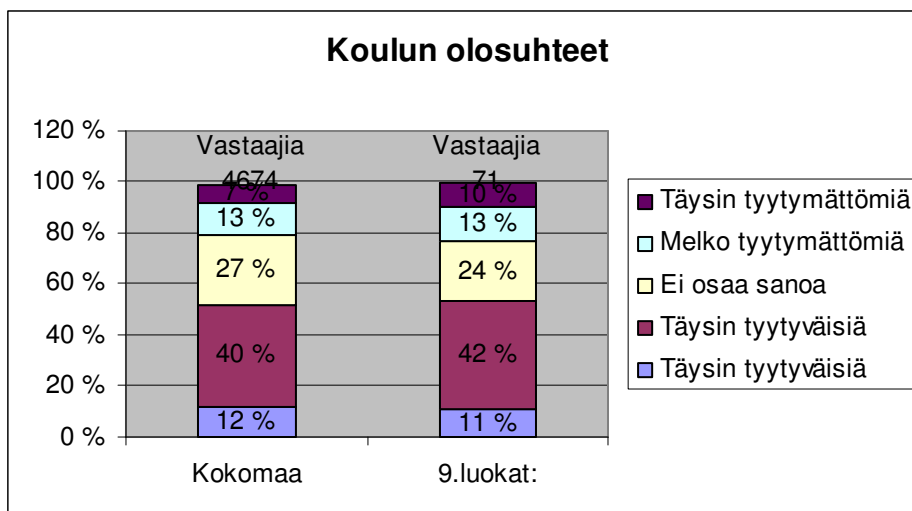
Taulukko 26. Väittämä / Koulun sosiaaliset suhteet. Useimmat opettajat ovat kiinnostuneita siitä, mitä minulle kuuluu

Parkanon yhteiskoulun oppilaista 4 % on vastannut, että useimmat opettajat ovat kiinnostuneita siitä, mitä minulle kuuluu. 25 % on samaa mieltä ja 45 % oppilaista ei samaa eikä eri mieltä. Eri mieltä on 18 % vastanneita ja 7 % täysin eri mieltä.

7 TUTKIMUSTULOSTEN ANALYSOINTIA

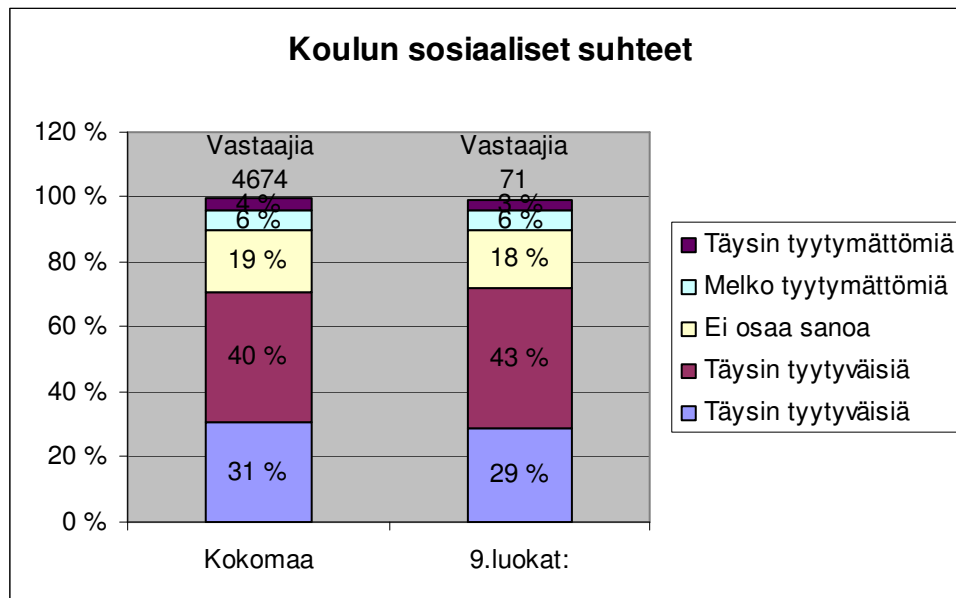
Kouluviihtyvyyden tarkastelun pohjalla on teorettinen viitekehys hyvinvoinnin tutkimisesta, jonka mukaan viihtyvyyttä tarkastellaan kolmen osajärjestelmän kautta. Tuloksissa tarkastelin näiden kolmen osa-alueen (koulun olosuhteet, koulun sosiaaliset suhteet sekä itsensä toteuttamisen mahdollisuudet koulussa) selitysasetta kouluviihtyvyydelle.

Kuvio 11. Koulun olosuhteet vuonna 2008 verrattuna koko maan tuloksiin

Parkanon yhteiskoulun oppilaat ovat vastanneet hyvin samalla tavalla kuin koko maan tulokset osoittavat koulun olosuhteiden osalta. Suuria eroja ei ole, joten tulosten pohjalta voidaan todeta, että oppilaat ovat tyytyväisiä koulun olosuhteisiin. Vastanneista yli 50 % on pitänyt koulun olosuhteita hyvinä. Joka neljäs vastaajista ei ole osannut sanoa mitään koulun olosuhteisiin. Koko maan tulos osoittaa hieman korkeampaa 27 % vastanneista, jotka ovat vastanneet ei samaa eikä eri mieltä. Olosuhteisiin luetaan myös oppilaille tarjottava kouluruokailu, josta oppilaat antoivat kiitosta avoimien kysymysten kohdalla. Ruokaa pidettiin hyvänä ja ruokailutilaa viihtyisänä.

Vuoden 1996 ja 2003 kyselylomakkeen väittämässä ei ole ollut kysymyksiä koulun olosuhteisiin liittyviä osioita, joten tämän osa-alueen osalta analysoin vain koulun hyvinvointiprofiilin tuloksia Parkanon yhteiskoulun osalta koko maan vastaaviin tuloksiin.

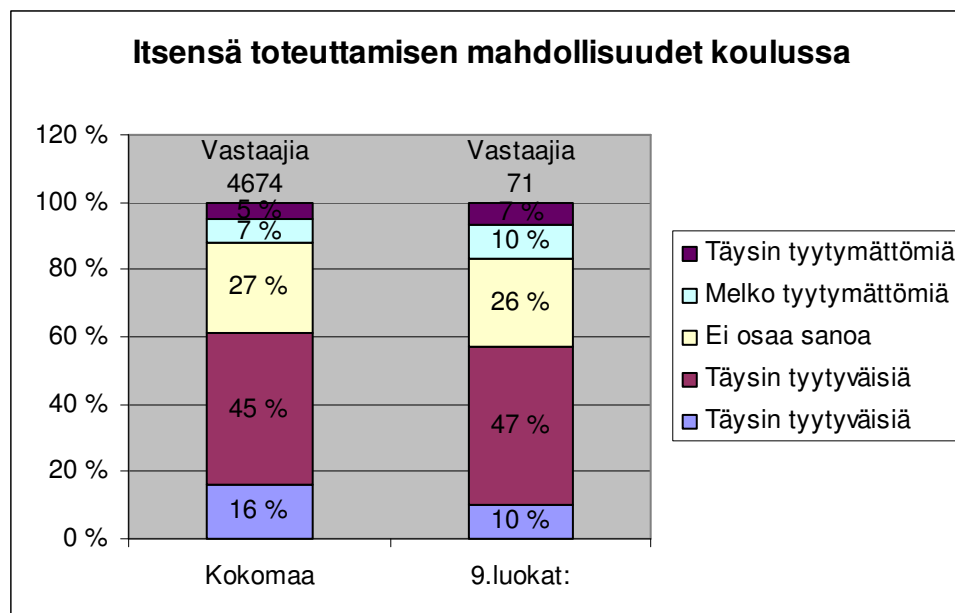

Kuvio 12. Koulun sosiaaliset suhteet vuonna 2008 verrattuna koko maa

Koulun sosiaaliset suhteet Parkanon yhteiskoulun osalta osoittavat hyvin samanlaisia tuloksia kuin koko maan vastaavat tulokset. Yli 70 % oppilaista on tyytyväisiä koulun sosiaalisiin suhteisiin. Alta 10 % on tyytymättömiä koulun sosiaalisiin suhteisiin.

Vuosina 1996 ja 2003 väittämän 1 kohdalla opettajat ovat kohdelleet minua oikeudenmukaisesti yläasteella tulos osoittaa, että tyytyväisten vastaajien osuus on kasvanut 62:sta 66:teen prosenttiin. Koulun hyvinvointiprofiilin tulos vuonna 2008 on 52 %, joten voidaan olettaa, että oppilaista on tullut entistä kriittisempiä opettajia kohtaan. Samaa osoittaa myös tulos vuoden 1996 osalta eli ei vastaa lainkaan käsitystäni on vastannut hieman alle 10 % ja vuonna 2003 hieman yli 10 %. Vuoden 2008 osalta eri mieltä koulun sosiaalisista suhteista oli 21 % vastanneista. Tästä voidaan päätellä, että nykyiset oppilaat uskaltavat kritisoida ja sanoa oman mielipiteensä eri lailla kuin aiemmin. Ollaan rohkeampia omien mielipiteiden ilmaisemisessa.

Rimpelä M, Jokela J, Luopa P, Liinamo A, Huhtala H, Kosunen E, Rimpelä A ja Siivola M. kirjoittavat kouluterveys (1996, 13) tutkimuksessaan väittämään ”opettajat kohtelevat meitä oppilaita oikeudenmukaisesti”, että noin joka toinen oppilas oli samaa mieltä väittämästä. Väittämien vastausvaihtoehdot olivat; täysin samaa mieltä / samaa mieltä / eri mieltä / täysin eri mieltä. Joka kymmenes – 13 % pojista ja 9 % tytöistä – oli täysin eri mieltä tästä väittämästä. Opettajia oikeudenmukaisina pitävien osuus oli suurin Jyväskylässä (56 %) ja pienin Mikkelissä (39 %). Tutkimusaineisto oli kerätty huhtikuussa 1996 opettajan ohjaamassa luokkakyselyssä peruskoulujen yläasteiden 8. ja 9.luokilla sekä lukioden ja ammattioppilaitosten 2. vuosikurssilla. Tutkimukseen osallistui 52 700 nuorta 96 kunnasta.

Kuvio 13. Itsensä toteuttamisen mahdollisuudet koulussa vuonna 2008 verrattuna koko maa.

Koulun hyvinvointiprofiilin osiossa itsensä toteuttamisen mahdollisuudet koulussa melkein 60 %:a vastaajista on tyytyväisiä. Koko maan tasolla prosentti on hieman suurempi eli hieman yli 60 %:a. Ei osaa sanoa mielipidettään noin 25 % vastaajista. Parkanon yhteiskoulussa on tyytymättömiä 17 % ja koko maan tasolla heitä on 12 % oppilaista, joka koskee itsensä toteuttamista.

8 TUTKIMUKSEN POHDINTA

Aineisto on kerätty vuosina 1996, 2003 ja 2008. Tutkimuksen kohteena ovat olleet Parkanon yhdeksäsluokkalaiset oppilaat kyseisinä vuosina. Aineisto on kerätty samanaikaisesti ja oppilaita on ollut riittävästi tutkimuksen tekemistä varten. Toisaalta tavoitteena oli valita tutkimuskohteeksi tuttu koulu, joka ei ole painottunut opetuksessaan mihinkään erityisosaamiseen, vaan on ihan tavallinen peruskoulu. Eri kouluista kerättävä aineisto olisi mahdollistanut vertailun eri koulujen välillä ja verrata kouluviihtyvyydestä keskenään, tutkimusongelmaan nähden en katsonut sitä tarpeelliseksi.

Tutkimuksen kohderyhmä on ollut aina varsin pieni, kun ajatellaan koko Suomen peruskouluja. Tulokset eivät ole suoraan yleistettävissä kaikkiin oppilaitoksiin, vaan tulokset antavat mahdollisia jatkotutkimusaiheita myöhemmille isommille tutkimusotoksille. Tutkimustulokset ovat kuitenkin pääosiltaan yhteneväiset aikaisempien kouluviihtyvyydestutkimusten kanssa, mitä voidaan pitää yhtenä validiteetin kriteerinä.

Tutkimusten vastausprosentit ovat erittäin hyviä ja voidaankin sanoa, että aineisto edustaa hyvin Parkanon yhteiskoulun yhdeksännen luokan oppilaita. Vastausprosenttiin vaikutti kyselyn toteuttaminen oppituntien aikana oman opettajan valvonnassa ja toisaalta se kuvaa myös opettajien sitoutumista aineiston keräämiseen. Opettajien sitoutuminen saattoi olla osittain seurausta tutkimuksen keräämisen selkeistä toteuttamistavoista. Yhteiskoulun rehtorin myönteinen suhtautuminen asiaan auttoi tutkimuksen toteutumista.

Kouluviihtyvyys on Anne Konun uudessa koulun hyvinvointiprofiili tutkimuksessa yhtenä osa-alueena. Kouluviihtyvyys on laajentunut vuosista 1996 paljon laajemmaksi kokonaisuudeksi kuin aikaisemmissa tutkimuksissa. Kouluviihtyvyysaineisto on kerätty ensimmäisen kerran nettiversiona, mikä oli uutta. Vuosina 1996 ja 2003 tutkimusaineisto kerättiin paperisilla kyselylomakkeilla. Tutkimustulokset vuosilta 1996 ja 2003 on analysoitu SPSS-tilasto-ohjelmalla ja ovat keskenään vertailukelpoisia. Tutkimuskysymykset ovat olleet

samanlaiset. Ainoastaan avoimien kysymysten osalta on jätetty pois ne kysymykset, jotka koskivat koulun jaksotuksia eli viittä seitsemän viikon jaksoa.

Kouluviihtyvyyssaineisto on kerätty mittaristolla, joka on käytössä ympäri Suomea. Parkanon yhteiskoulussa tehtiin kysely ensimmäistä kertaa.

Kyselylomakkeessa vuosina 1996 ja 2003 olleet väittämät on ryhmitelty siten, että tietyt väittämät pyrkivät vastaamaan tiettyyn asiaan. Ensimmäinen osio, jossa oli väittämä 2. olen käynyt yläastetta mielelläni, väittämä 20. olen viihtynyt yläasteella ja väittämä 21. uusien asioiden oppiminen, on mielenkiintoista, kartoitti yleistä kouluviihtyvyyttä. Kyselymenetelmä on taloudellinen tapa saada laajaltakin vastaajajoukolta kerättyä aineistoa. Ongelmaksi voi muodostua kysymyksiin vastaaminen. Osallistujat voivat yrittää vastata kysymyksiin, siten kun olettavat että tutkija haluaa niihin vastattavan. Tutkielmaani osallistuvassa koulussa ei kuluneen kevään aikana ollut kerätty aineistoa yhdeksännen luokan oppilailta.

Koulun olosuhteet (having) osiossa oppilaille tarjottava kouluruokailu sai todella paljon kiitosta. Tämä on mielestäni kiintoisa tulos, koska yleensä moititaan kouluruokailua. Oppilaat pitävät kouluruokaa huonona, se on pahaa. Parkanon yhteiskoulussa on onnistuttu saamaan kouluruoka hyväksi, josta oppilaat pitävät. Ruokailu on todella tärkeää murrosikäisille lapsille. Tämä tulos antaa tärkeän viestin keittiöhenkilökunnan ammattitaidosta..

Jatkotutkimuksen aiheeksi sopisi tutkia koulukiusaamisen osiota, koska keskusteluaiheena se on ajankohtainen. Koulun hyvinvointiprofiili kysymyslomake kannattaa ottaa jatkuvaan käyttöön ja seurantatutkimuksia kannatta tehdä, koska tuloksia on helppo verrata kun on yhteismitalliset lomakkeet.

Oppilaiden hyvinvointi koulussa tänä päivänä on tärkeä asia

Tuloksissa nousi selvimmin esille koulun sosiaaliset suhteet, jotka yksistään selittivät yli puolet kouluviihtyvyyden kokemuksista. Oppilaiden avoimissa vastauksissa koettiin valinnaisaineiden monipuolisuus, joka lisää oppilaiden viihtymistä ja kokemus siitä, että oppisällöt vastaavat omia mieltymyksiä, vaikuttaa omaan oppimiseen ja koulukokemukseen

yleensäkin. Koulun hyvä johtamistapa, ilmapiiri ja se, että koulukiusaamista esiintyy erittäin vähän.

Avoimien vastausten perusteella vuodesta 2003 vuoteen 2008 kysyttäessä: ”mitä asioita haluaisit erityisesti parantaa?”, ei noussut mitään yllättävää. Samat asiat olivat tärkeitä eli se, miten haluttiin lisää pehmeitä penkkejä, seinien maalausta, viherkasveja lisää nousivat esille. Ilmastointi liittyi edelleen parannettaviin asioihin. Vastaajien toivomukset eivät ilmeisesti olleet menneet eteenpäin koulun organisaatiossa. Toiveet ja parannusehdotukset tulee toimittaa yhteiskoulun rehtorille tiedoksi ja hän vie edelleen tietoa päättäjille, koska aina tarvitaan määrärahoja, joilla voidaan asioita parantaa. Vastauksista ilmeni myös se, että suuria investointeja ei kaivattu, vaan suhteellisen pienellä panostuksella, saadaan tarvittavat muutokset aikaan. Oppilaiden mielipiteiden kuunteleminen on vielä varmasti vierasta ja uutta. Kysyttäessä väittämää koulun hyvinvointiprofilissa vuonna 2008: oppilaiden mielipiteet otetaan huomioon koulun kehittämisessä, tulos antaa selkeästi vastaukseksi, että 40 prosenttia oppilaista ei ole mitään mieltä asiasta. 26 prosenttia vastaajista on sitä mieltä, että oppilaiden mielipiteitä ei oteta huomioon. Loput noin 30 % vastanneista oppilaista on sitä mieltä, että heidän mielipiteet otetaan huomioon koulun kehittämisessä.

Oppilaiden mielipiteiden huomioiminen on tullut vasta ajankohtaiseksi vuosituhaten vaihteessa, jolloin nimenomaan alettiin huomioida oppilaiden tarpeita kokonaisuutena.

Paljon puhuttu viihtymättömyys koulussa ei näkynyt Parkanon yhteiskoulun oppilaiden vastauksissa. Koulun sosiaaliset suhteet muodostuivat tyttöjen ja poikien osalta hyvin samanlaisiksi eli yli 70 % vastaajista oli sitä mieltä, että koulun sosiaaliset suhteet ovat hyvät. Vuoden 1996 tutkimuksen tulosten perusteella väittämän 2 mukaan (olen käynyt yläastetta mielelläni) tytöt käyvät huomattavasti mieluummin yläastetta kuin pojat. Tämä väite on muuttunut täysin ja myös pojat käyvät mielellään yläastetta. Sosiaaliset suhteet on nähty olevan merkityksellinen myös Gordon & Lahelma, (2002, 42–44) tutkimuksessa.

Tarkasteltaessa vuoden 1996, 2003 ja 2008 kyselylomakkeita voidaan todeta, että vuoden 2008 kyselylomake on paljon perusteellisempi kuin aiemmat lomakkeet. Vastaamisen helppous internet-yhteyden kautta ja tietojen luottamuksellisuus on lisääntynyt.

Kaikkien kolmen osa-alueen tulokset ovat varsin samanlaisia. Eri mieltä tai täysin tyytymättömien osuus on varsinkin koulun sosiaaliset suhteet osalta vähäistä. Jokaisella osa-alueella ei osaa sanoa osuus on noin 25 % vastauksista. Tästä voidaan päätellä, että välttämättä vastauksiin ei ole ollut helppo vastata, koska likertin asteikon erot ovat vähäiset. Nuorilla ei välttämättä ole tietoa tai tarkkaa mielipidettä asioihin. Ollaan epävarmoja, jolloin on helppo vastata, en osaa sanoa.

Tarkasteltaessa koko maan osalta ja Parkanon yhteiskoulun välisiä eroja niin suuri eroja ei ollut. Hyvinvoinnin osa-alueen koulun olosuhteet Parkanon yhteiskoulun tyttöjen tyytyväisyys oli samalla tasolla kuin poikien eli noin 50 % puolet vastaajista oli tyytyväisiä koulun olosuhteisiin. Koko maan osalta tilanne näyttää samanlaiselta. Ei osaa sanoa vastaajista oli kaikilla tasoilla noin 25 %. Tämä varmasti kuvastaa vastaajien ikärakennetta, jolloin ei omat mielipiteet ole vielä aivan selvillä. Noin 20 % vastaajista oli tyytymättömiä koulun olosuhteisiin eli tytöt ja pojat olivat yhtä tyytymättömiä. Tässä nähdään hyvin se, että Parkanon yhteiskoulun oppilaat ovat hyvin samaa mieltä asioista kuin koko maan muut vastaajat. Eroja ei syntynyt.

Kahden erilaisen lomakkeen vertailu on vaikeaa, koska kyselylomakkeet eivät ole yhteismitallisia. Nykyinen koulun hyvinvointiprofiili kyselylomake on paljon yksityiskohtaisempi kuin vuosien 1996 ja 2003 lomake. Jotta voidaan todella tarkastella koululaisten viihtyvyyttä koulussa, jatkuva seuranta esimerkiksi kahden vuoden välein, antaa varmasti tietoa opiskelijoiden tarpeita ja toiveista.

Koulukiusaamista koulussa oli vähän ja luokkakavereiden määrään oltiin tyytyväisiä.

Tässä tutkimuksessa yleistä kouluviihtyvyyttä tutkittiin, väittämällä 2. olen käynyt yläastetta mielelläni, väittämä 20. olen viihtynyt yläasteella ja väittämä 21. uusien asioiden oppiminen on ollut mielenkiintoista. Nämä kysymykset sisältyvät vuosien 1996 ja 2003 kyselylomakkeisiin. Väittämä, olen viihtynyt yläasteella, muutos vuodesta 1996 vuoteen 2003, suurin poikkeama on ollut, ei vastaa lainkaan käsitystäni. Lisäystä on tullut noin 8 %. Eli viihtymättömyyden osuus on lisääntynyt.

Toisaalta verrattaessa vuoden 2008 tuloksia voidaan sanoa, että koulun olosuhteet varsinkin poikien osalta on hyvä. eli 43 % pojista on tyytyväisiä koulun olosuhteisiin. Myös tyt-

töjen tyytyväisyys täysin samaa mieltä on 12 % ja samaa mieltä on 40 %. Poikien ja tyttöjen tyytyväisyys on samaa tasoa. Yleisesti ollaan sitä mieltä, että pojat ovat tyytymättömämpiä kuin tytöt, mutta ainakin vuoden 2008 tulosten perusteella täysin tyytymättömiä on ainoastaan noin 10 %.

Yhteiskunnan muuttuminen vuodesta 1996 vuoteen 2008 on ollut huimaa. Olli Luukkainen (2005) kirjoittaa siitä, miten myös opettajan ammattia on alettu pitää asiantuntija-ammattina eli professiona. Opettajuuteen sisältyy laaja yhteiskunnallinen vastuu ja yhteiskunnan hyvinvoinnille olennaisten palveluiden tuottaminen. Opettajien pätevyys ja koulutus edellyttävät erityistä taitoa ja tietoa, johon kuuluu vastuullinen itsenäisyys ja toiminta tärkeimmän asiakkaan eli oppijan parhaaksi ja yhteiskunnan hyväksi. Opettajalta vaaditaan sitoutumista ammatilliseen kasvuun sekä ammattitaidon ja ammatin kehittämiseen. Kansalaiset arvottavat edelleen opettajan statuksen vahvaksi. Tämä kaikki on muuttunut vuodesta 1996 vuoteen 2008 todella paljon. Opettajien ammattitaidon vaatimustaso on kasvanut yhteiskunnan vaatimusten mukana. (Hämäläinen, Lindström ja Puhakka 2005, 204-205).

Kouluviihtyvyys on ollut Suomessa ajankohtainen aihe jo ainakin pari vuosikymmentä, eikä suomalaisten oppilaiden huono kouluviihtyvyys ei ole ollut enää pitkään aikaan kenellekään yllätys. Hyvä viihtyminen on yhteydessä hyviin oppimistuloksiin, hyvän itsetunnon kehittymiseen ja sen myötä elämässä menestymiseen. Kyseessä on erittäin tärkeä ja merkityksellinen asia. Koulussa oppilaat viettävät varsin suuren osan ajastaan ja viihtymättömyys tai heikko viihtyminen heijastuu myös oppimistuloksiin. Linnakylän & Malinin (Linnakylä & Malin 1997, 125) tutkimuksessa oppilaiden jatko-opintohalukkuus oli merkittävin oppilaita ryhmittelevä tekijä kouluviihtyvyyttä tarkasteltaessa. Raportissa todetaan, että oppilaille tulisi varmistaa koulussa oppimisen ilon ja onnistumisen kokemuksia, mikäli halutaan ottaa vakavasti elinikäisen oppimisen strategia ja ehkäistä koulutuksesta syrjäytymistä (emt. 125).

Oppilaan viihtymiseen koulussa, voidaan vaikuttaa tietoisilla arvovalinnoilla. Kaikista tärkeintä on tänä päivänä turvallisen kouluympäristön luominen. Tähän ei riitä sääntöjen laatiminen ja niiden noudattaminen. Oppilaat tarvitsevat turvallisuudentunteen muodostumiseen ennen kaikkea aikuisen aitoa läsnäoloa ja siitä syntyvää välittämisen tunnetta.

LÄHTEET

Aamulehti 23.7.2004. ”Koulu ei ole mikään huvipuisto”. Asiantuntijoiden mukaan vapaa-ajan kriteerit eivät saa määrittää kouluviihtyvyyttä. Kotimaa A5.

Atkinson, RL & Atkinson, RC & Smith, EE & Bem, DJ & Nolen-Hoeksema, S. 1996. Hilgar’s introduction to psychology. 12.painos. Harcourt Brace Collage Publisher. New York.

Borg & Gall. 1989. Educational Research. Longman cop. New York.

Brunell, V.1993. Är den finlandsvenska grundskolan en trivselskola? Teoksessa: Peruskoulu oppimisympäristönä. Peruskoulun arviointi 90 – tutkimuksen tuloksia s. 57–80. Toim. Brunell, V. ja Kupari, P. Kasvatustieteiden tutkimuslaitos, Jyväskylän yliopisto. Jyväskylä.

Brunell, V., Kupari, P., Leino, K., Linnakylä, P., Malin, A., Puhakka, E., Reinikainen, P., Sulkunen, S., Törnroos, J. & Välijärvi, J. 2004. Nuoret osaajat, PISA 2003 – tutkimuksen ensituloksia. Koulutuksen tutkimuslaitos, Jyväskylä. Saatavilla WWW – muodossa <[http://ktl.jyu.fi/pisa/PISA 2003 - KIRJA_press.pdf](http://ktl.jyu.fi/pisa/PISA_2003_-_KIRJA_press.pdf)>.15.1.2008

Cohen, L., Manion, L. & Morrison, K. 2000. Research Methods in Education. London. Routledge.

Gordon, T. ja Lahelma, E. 2003. Vuorovaikutus ja ihmissuhteet informaalissa koulussa. Teoksessa: Lahelma, E. ja Gordon, T. (toim.) 2003. Koulun arkea tutkimassa. Yläasteen erot ja erilaisuudet. Helsingin kaupungin opetusviraston julkaisusarja A1:2002, 42-58. Helsinki.

Harris, J.R. 2000. Kasvatuksen myytti. Suom. J. Heikkilä, T. Holopainen & P. Niinimäki. Art House. Helsinki.

- Heikkilä, T. 2004. Tilastollinen tutkimus. 5. uudistettu painos. Edita. Helsinki.
- Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 1997. Tutki ja kirjoita. Kirjayhtymä. Tampere.
- Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2004. Tutki ja kirjoita. 10. osin uudistettu laitos. Tammi. Helsinki.
- Hirvi, V. 1996. Koulutuksen rytminvaihdos. 1990-luvun koulutuspolitiikka Suomessa. Otava. Keuruu.
- Holopainen, P. 1991. Terveellinen koulu – tarvitaanko sellaista? Teoksessa: Peltonen (toim.) Kehittyvä kouluyhteisö. Valtionpainatuskeskus. Helsinki.
- Kannas, L. (toim.) 1995. Koululaisten kokema terveys, hyvinvointi ja kouluviihtyvyys. Opetushallitus, Helsinki.
- Kannas, L. & Välimaa, R. & Liinamo, A. & Tynjälä, J. 1995. Oppilaiden kokemuksia kouluviihtyvyydestä ja kuormittuneisuudesta sekä koulukiusaamisesta Euroopassa ja Kanadassa. Teoksessa: Kannas, L. (toim.) Koululaisten kokema terveys, hyvinvointi ja kouluviihtyvyys. Opetushallitus, Helsinki.
- Kaikkonen, S. 1999. Lukiolaisten kokonaispersoonallisesta kouluviihtyvyydestä ja sen yhteydestä arvoihin ja humanisaatioon. Acta universitatis ouluensis. Scientiae Rerum Socialium E 36. Oulun yliopisto.
- Kari, J. 1977. Kouluviihtyvyys ja opettajan rooli. Jyväskylän yliopiston opettajankoulutuslaitoksen julkaisu n:o 1. Jyväskylän yliopisto.

Kantola, P. 1989. Koulu fyysisenä ympäristönä. Teoksessa Lahti, P. & Keinonen, M. (toim.). Minne koulu on menossa? Suomen mielenterveysseuran julkaisuja. Tammi. Helsinki.

Kerlinger, F.N. & Lee H.B. 2000. Foundations of Behavioral Research. Fort Worth. Harcourt Collage Publishers.

Konu, A. 2002. Oppilaiden hyvinvointi koulussa. Tampereen yliopisto. Acta Universitatis Tamperensis 887. <http://acta.uta.fi> (väitöskirjat).

Konu, A. and Lintonen, T. P. School well-being in Grades 4-12. Health Education Research. Theory & Practice. Vol. 21 no.5 2006. Pages 633-642. Advance Access publication 1 June 2006.

Konu, A. and Lintonen, T. Theory-based survey analysis of well-being in secondary schools in Finland. Health Promotion International. Vol. 21 No 1. 9.12.2005.

Kosonen, P. 1991. Opiskelun mielekkyys ja opintomotiivaatiot lukiossa. Kasvatustieteiden tutkimuslaitoksen julkaisusarja A. Tutkimuksia 44. Yliopiston monistuskeskus. Jyväskylä.

Kouluhyvinvointityöryhmän muistio. 2005. Opetusministeriön työryhmämuistioita ja selvityksiä 2005:27. Opetusministeriö. Saatavilla WWW – muodossa <<http://www.minedu.fi/julkaisut/koulutus/2005/tr27/tr27.pdf>>. 15.1.2008.

Kääriäinen, H., Laaksonen, P. ja Wiegand, E. 1990. Tutkiva ja muuttuva koulu. WSOY. Juva.

Lahelma, E. ja Gordon, T. (toim). 2003. Koulun arkea tutkimassa: yläasteen erot ja erilaisuudet. Helsingin kaupungin opetusviraston julkaisusarja A1:2002. Helsinki.

Lahdes, E. 1997. Peruskoulun uusi didaktiikka. Otava. Keuruu.

Laine, K. 2000. Koulukuvia. Koulu nuorten kokemistilana. Jyväskylän yliopistopaino. Jyväskylä.

Liinamo, A. ja Kannas, L. 1995. Viihdynkö, pärjäänkö, selviänkö turvallisesti: koulunkäynti oppilaiden kokemana. Teoksessa: Koululaisten kokema terveys, hyvinvointi ja kouluviihtyvyys. WHO-koululaistutkimus, s. 109–130. Toim. Kannas, L. Opetushallitus, Helsinki.

Lindström, A. 2005. Kansalliset opetussuunnitelmat yhteiskunnallisina uudistajina, s. 18–35. Teoksessa: Yhtenäisen peruskoulun menestystarina. Toimituskunta Hämäläinen, K., Lindström, A. ja Puhakka, J. Yliopistopaino. Helsinki.

Linnakylä, P. 1993. Miten oppilaat viihtyvät peruskoulun yläasteella? Kouluelämän laadun kansallinen ja kansainvälinen arviointi. Teoksessa Peruskoulu oppimisympäristönä. Peruskoulun arviointi 90-tutkimuksen tuloksia, s. 39–56. Toim. V. Brunell ja P. Kupari. Kasvatustieteiden tutkimuslaitos, Jyväskylän yliopisto, Jyväskylä.

Linnakylä, P. & Malin, A. 1997. Oppilaiden profiloituminen kouluviihtyvyyden arvioinnissa. Kasvatus 2/97. 112–127.

Linnakylä, P. & Välijärvi, J. 2005. Arvon mekin ansaitsemme. Kansainvälinen arviointi suomalaisen koulun kehittämiseksi. PS-kustannus. Otavan kirjapaino. Keuruu.

Luukkainen, O. 2005. Muuttuva opettajuus. Teoksessa Hämäläinen, K., Lindström, A. ja Puhakka, J. (toimituskunta). Yhtenäisen peruskoulun menestystarina. 2005. Yliopistopaino. Helsinki.

Parkanon kaupungin perusopetuksen opetussuunnitelma 2004. Päivitetty 29.3.2005.

Perkiö-Mäkelä, M. – Nevala, N. & Laine, V. 2006. Hyvä koulu. Työterveyslaitos. Helsinki.

Pietarinen, J. & Rantala, S. 1998. Koulu sosiaalisena ympäristönä yläasteelle siirtymisen vaiheessa: näkökulma sosiaaliseen kehitykseen. Teoksessa: Julkunen M-L. (toim.) Opetus, oppiminen ja vuorovaikutus. WSOY, 225–239. Helsinki.

Rimpelä, M., Jokela, J., Luopa, P., Liinamo, A., Huhtala, H., Kosunen, E., Rimpelä, A. ja Siivola, M. 1996. Kouluterveys 1996 –tutkimus: Kouluviihtyvyys, terveys ja tottumukset. Perustulokset yläasteilta ja kaupunkien väliset erot. Stakes. Aiheita 40/1996.

Samdal, O. 1998. The school environment as a risk or resource for students' health-related behaviours and subjective well-being. Bergen: Research Centre for Health Promotion, University of Bergen.

Samdal, O., Nutbeam, D., Wold, B. ja Kannas, L. 1998. Achieving health and educational goals through schools – A study of the importance of the school climate and the students' satisfaction with school. *Health Educ Res* 13:383–397.

Savolainen, A. 2001. Koulu työpaikkana. Työolojen arviointi ja kehittämistarpeet oppilaiden ja henkilöstön näkökulmasta. Tampereen yliopisto. *Acta Universitatis Tamperensis* 830.

Simon-Morton, BG., Davis Crump, A., Haynie, DL. ja Saylor, KE. 1999. Student-school bonding and adolescent problem behaviour. *Health Educ Res* 14:99–107.

Soininen, M. 1989. Peruskoulun ala-asteen oppilaiden kouluviihtyydestä. Teoksessa: Korpinen, E., Tiihonen, E. & Tuomi, P. (toim.) Koulu elämän paikkana: haasteita ja virikkeitä ala-asteen opetukseen. Kasvatustieteiden tutkimuslaitoksen julkaisusarja B. Teoriaa ja käytäntöä. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto. 149–154.

Soininen, M. 1995. Tieteellisen tutkimuksen perusteet. Turun yliopiston täydennyskoulukeskuksen julkaisu A:43. Turun yliopiston täydennyskoulutuskeskus. Painosalama Oy, Turku.

Takala, M. 1992. "Kouluallergia" – yksilön ja yhteiskunnan ongelma. Tampereen yliopisto, Kasvatustieteen laitos. Acta Universitas Tamperensis ser A. vol. 335: Tampere.

Tolonen, T. (toim.)1999. Suomalainen koulu ja kulttuuri. Tammer-Paino Oy. Tampere.

Tolonen, Tarja 2004. Inhimillisempi ja yhteisöllisempi arki koulun tavoitteeksi. Helsingin Sanomat mielipidekirjoitus 15.7.2004.

Viinamäki, T. 1997. Opettajien ja sosiaalityöntekijöiden psyykinen rasittuneisuus. Väitöskirja. Sosiaalitieteiden laitos. Kuopion yliopisto.

Välimaa, R. 1996. Nuorten koettu terveys tutkimuksen kohteena. Licensiaatin tutkielma. Jyväskylän yliopisto. Terveystieteen laitos.

Väljärvi, J. & Tuomi, P. 1994. Lukion oppimisympäristö ja kouluelämän laatu opiskelijoiden arvioimana. Teoksessa: Jakku-Sihvonen, R. & Blom, H. (toim.) Lukion tila 1994. 5, arviointi ja seuranta. Opetushallitus, Helsinki.

LIITE 1.

HYVÄ YLÄASTEEN OPPILAS!

Suuritan Tampereen yliopiston kasvatustieteiden laitoksella kasvatustieteiden maisterin tutkintoa. Tutkinnon suorittamiseen kuuluu pro gradu -tutkielman tekeminen.

Tutkimusaiheenani on Parkanon kaupungin peruskoulun yläasteen yhdeksännen luokan oppilaiden kouluviihtyvyys. Tämän tutkimuksen tarkoituksena on myös selvittää keinoja, joilla voitaisiin parantaa oppilaiden viihtymistä koulussa.

Pyydän Sinua vastaamaan oheiseen kyselyyni. Yläasteen rehtori Leena Pihlajamaa on antanut luvan tutkimuksen suorittamiseen.

Vastaaminen tapahtuu nimettömänä ja vastaukset käsitellään tilastollisin menetelmin vain tätä tutkimusta varten. Vastaukset eivät vaikuta sinun kouluarvosanoihisi.

Vastattuasi kaikkiin kysymyksiin, ole hyvä ja palauta vastauksesi pöydällä olevaan pahvilaatikkoon.

KIITOS JO ETUKÄTEEN AVUSTASI!

Pirjo Paloneva

Kanahaukankuja 5

39700 PARKANO

Puh. 4400121 työ

KYSELYLOMAKE

Vastaa alla oleviin opiskeluasi yläasteella koskeviin väittämiin ympäröimällä **VAIN** yksi sinua parhaiten kuvaavan vaihtoehdon numero. Vastaa rehellisesti tämänhetkisen tuntemuksesi perusteella. Antamiasi tietoja käytetään vain kasvatustieteen tutkimuksessa, joten vastauksesi eivät vaikuta kouluarvosanoihisi. Älä kirjoita lomakkeeseen nimeäsi!

Merkitse tähän ensiksi rastilla sukupuolesi

TYTTÖ_____

POIKA_____

VASTAUS VAIHTOEHDOT OVAT:

1 = vastaa täysin käsitystäni

2 = vastaa melko hyvin käsitystäni

3 = vastaa jossain määrin käsitystäni

4 = ei vastaa lainkaan käsitystäni

1. opettajani ovat kohdelleet minua oikeudenmukaisesti yläasteella	1	2	3	4
2. olen käynyt yläastetta mielelläni	1	2	3	4
3. toisten kanssa opiskeleminen yläasteella on auttanut minua ymmärtämään itseäni	1	2	3	4
4. omanarvontuntoni on vahvistunut yläasteen aikana	1	2	3	4
5. olen oppinut tulemaan paremmin toimeen toisten kanssa	1	2	3	4
6. opettajat ovat kannustaneet minua oppimaan uusia asioita	1	2	3	4
7. opiskelutoverit ovat pitäneet minua luotettavana	1	2	3	4
8. opettajat ovat kohdelleet minua samantarvoisena kuin muitakin oppilaita	1	2	3	4
9. opiskelutoverit ovat pyytäneet apuani	1	2	3	4

10. olen pystynyt yleensä keskittymään kouluaineisiin	1	2	3	4
11. olen kokenut itseni yksinäiseksi koulupäivien aikana yläasteella	1	2	3	4
12. yläasteella opettajat ja opiskelutoverini ovat arvostaneet koulutyötäni	1	2	3	4
13. tuntiosaamiseni ja kokeista saamani numerot ovat vastanneet todistukseni arvosanoja	1	2	3	4
14. opiskelutoverit ovat kunnioittaneet minua	1	2	3	4
15. yläaste on masentanut minua	1	2	3	4
16. olen menestynyt tekemääni työmäärää vastaavasti	1	2	3	4
17. olen suorittanut koulutyöni hyvin	1	2	3	4
18. olen oppinut tuntemaan itseni paremmin	1	2	3	4
19. opettajat ovat kuunnelleet minua	1	2	3	4
20. olen viihtynyt yläasteella	1	2	3	4
21. uusien asioiden oppiminen on ollut mielenkiintoista	1	2	3	4
22. minulla on ollut keskittymisvaikeuksia	1	2	3	4
23. olen menestynyt odotusteni mukaisesti opinnoissani yläasteella	1	2	3	4
24. olen oppinut hyväksymään erilaisia oppilaita	1	2	3	4

25. Kerro mitkä kaikki asiat sinun mielestäsi vaikuttavat koulussa viihtymiseen?

26. Kerro muutamalla sanalla, mitä mieltä olet jaksotetusta opiskelusta (viidestä seitsemän viikon jaksosta)?

27. Kerro mitä asioita haluaisit muuttaa / parantaa omassa koulussasi, jotta se lisäisi koulussa viihtymistä

28. Oletatko jaksomuotoisen opiskelun edistävän vaiko haittaavan tulevaisuuden suunnitelmiasi ja jatko-opintojasi? Miksi näin ajattelet?

KIITOS VASTAUKSISTASI!

LIITE 2.

KOULUN HYVINVOINTIPROFIILI

Tässä lomakkeessa olevien kysymysten avulla pyritään selvittämään koko koulun hyvinvointia. Vastaukset käsitellään nimettöminä ja luottamuksellisina. Toivon, että vastaat jokaiseen kysymykseen. Kiitos vastauksistasi!

Anne Konu
Koulumiete-projekti

PERUSTIETOA

1. Sukupuoli

tyttö
poika

2. Ikäni on

12 v
13 v
14 v
15 v
16 v

3. Luokka-aste

seitsemäs
kahdeksas
yhdeksäs

4. Luokkatunnus

KOULUN OLOSUHTEET

5. Valitse kunkin väitteen kohdalla lähinnä mielipidettäsi oleva vaihtoehto.

	Täysin samaa mieltä	Samaa mieltä	Ei samaa eikä eri mieltä	Eri mieltä	Täysin eri mieltä
Luokat ovat riittävän tilavia					
Luokkien ilmanvaihto on hyvä					
Luokkien valaistus on hyvä					
Luokkien lämpötila on sopiva					
Työtuolit ja -pöydät ovat opiskeluun sopivia					

Muut opiskeluun käytetyt tilat ovat tarkoitukseen sopivia (liikunta, käsityö, musiikki yms. tilat)					
Koulun wc-tilat ovat hyvät					
Koulun tilat ovat siistejä					
Välituntitilat ovat tarkoitukseen sopivia					
Omien tavaroiden säilytystilat ovat hyvät					
Koulurakennus on viihtyisä					
Koulurakennus on turvallinen					
Koulun piha on viihtyisä					
Koulun piha on turvallinen					

6. Alla on väitteitä opetuksen järjestelyistä ja kouluun liittyvistä palveluista, kuten ruokailusta, terveydenhuollosta tai koulukuraattorin palveluista. Valitse kunkin väitteen kohdalla lähinnä mielipidettäsi oleva vaihtoehto.

	Täysin samaa mieltä	Samaa mieltä	Ei samaa eikä eri mieltä	Eri mieltä	Täysin eri mieltä
Ruokailutila on viihtyisä					
Ruokailu on rentouttava tauko					
Koulutyö ei tunnu liian kiireiseltä					
Koulutyötä on sopivasti					
Lukujärjestys on hyvä					
Oppitunneilla on hyvä työrauha					
Koulun säännöt ovat järkeviä					
Koulun rangaistukset ovat oikeudenmukaisia					
Terveydenhoitajan luo on helppo päästä käymään					
Voin luottaa					

Koulukiusaaminen

Kiusaamisella tarkoitetaan tässä sitä, kun toinen oppilas tai ryhmä oppilaita sanoo tai tekee epämiellyttäviä asioita jollekin oppilaalle. Kiusaamista on myös se, kun oppilasta kiusoitellaan toistuvasti tavalla, josta hän ei pidä. Kiusaamista ei ole se, kun kaksi suunnilleen samanvahvuista oppilasta riitelee.

8. Kuinka usein sinua on kiusattu koulussa tämän LUKUKAUDEN aikana?

- Ei lainkaan
- Muutaman kerran lukukauden aikana
- 2-3 kertaa kuukaudessa
- Noin kerran viikossa
- Useita kertoja viikossa

9. Kuinka usein sinä olet osallistunut muiden oppilaiden kiusaamiseen tämän LUKUKAUDEN aikana?

- Ei lainkaan
- Muutaman kerran lukukauden aikana
- 2-3 kertaa kuukaudessa
- Noin kerran viikossa
- Useita kertoja viikossa

10. Alla on väitteitä KODIN osallistumisesta koulunkäyntiin. Valitse lähinnä mielipidettäsi oleva vaihtoehto.

	Täysin samaa mieltä	Samaa mieltä	Ei samaa eikä eri mieltä	Eri mieltä	Täysin eri mieltä
Vanhempani arvostavat koulutyötäni					
Vanhempani kannustavat minua menestymään koulussa					
Tarvittaessa vanhempani auttavat koulutehtävissä					
Tarvittaessa vanhempani auttavat kouluun liittyvissä ongelmissa					
Vanhempani ovat tarvittaessa halukkaita tulemaan kouluun keskustelemaan opettajan kanssa					

ITSENSÄTOTEUTTAMISEN MAHDOLLISUUDET KOULUSSA

11. Valitse kunkin väitteen kohdalla lähinnä mielipidettäsi oleva vaihtoehto.

	Täysin samaa mieltä	Samaa mieltä	Ei samaa eikä eri mieltä	Eri mieltä	Täysin eri mieltä
Minun työtäni arvostetaan koulussa					
Minua pidetään koulussa henkilönä, jolla on merkitystä					
Opettajat rohkaisevat minua ilmaisemaan mielipiteeni					
Oppilaiden mielipiteet otetaan huomioon koulun kehittämisessä					
Koulussamme oppilaat osallistuvat sääntöjen tekemiseen					
Opettajat eivät odota minulta liikaa opiskelussani					
Arvostan itse koulutyötäni					
Toimin vastuullisesti kouluun liittyvissä asioissa					
Tunnen vahvuuteni ja heikkouteni kouluasioissa					
Pystyn seuraamaan oppituntien opetusta					
Olen löytänyt itselleni sopivan opiskelutavan					
Pystyn tekemään omatoimisuutta vaativia tehtäviä					
Pystyn keskittymään tehtäviini					
Suoriudun läksyistäni					
Saan apua opettajalta,					

jos tarvitsen sitä					
Saan tukiopetusta, jos tarvitsen sitä					
Saan erityisopetusta, jos tarvitsen sitä					
Saan ohjausta opiskeluuni, jos tarvitsen sitä					
Opettajat kannustavat minua opiskelussa					
Saan kiitosta, jos olen suoriutunut hyvin tehtävissäni					
Opiskelu on minusta helppoa					
Useimpien oppiaineiden etenemismuhti on minulle sopiva					
Koulussani on minua kiinnostavia valinnaisaineita					
Koulussani on minua kiinnostavia kerhoja					

TERVEYDENTILA

12. Mitä mieltä olet terveydentilastasi? Onko se

- erittäin hyvä
- melko hyvä
- keskinkertainen (ei hyvä eikä huono)
- melko huono
- erittäin huono

13. Onko sinulla tämän LUKUKAUDEN aikana ollut jotakin seuraavista oireista tai sairauksista ja jos on, niin kuinka usein? Vastaa jokaiseen kohtaan.

	Ei ole ollut	Harvoin	Noin kerran kuussa	Noin kerran viikossa	Lähes joka päivä
Niska- tai hartiakipu					
Selän alaosan kipuja					

Vatsakipu					
Jännittyneisyyttä tai hermostuneisuutta					
Ärtynyttä tai kiukunpurkauksia					
Vaikeuksia päästä uneen tai heräilemistä öisin					
Päänsärkyä					
Väsymystä tai heikotusta					
Alakuloisuutta					
Pelkoa					
Nuhakuumetta, flunssaa, yskää, poskiontelontulehdusta, kurkkukipua					

EHDOTUKSIA KOULUN KEHITTÄMISEKSI

14. Mikä on mielestäsi koulusi paras ominaisuus? (korkeintaan 255 merkkiä)

15. Mitä asioita koulussasi tulisi mielestäsi erityisesti parantaa? (korkeintaan 255 merkkiä)

Miten lomakkeen täyttäminen verkossa onnistui?

Tietoja tallennettaessa tarvitaan tunnusluku, jonka olet saanut opettajalta. Tunnusluku on satunnainen eikä sen perusteella voida tunnistaa sinua ja vastauksiasi.

Anna tunnusluku

Lähetä lomakkeen tiedot

KIITOS!